

INSTYTUT STATYSTYKI PUBLICZNEJ
GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

RACHUNEK SATELITARNY SPORTU DLA POLSKI

Raport wykonany na zlecenie i ze środków budżetowych
Ministerstwa Sportu i Turystyki

Warszawa, grudzień 2010

Opracowanie raportu

Instytut Statystyki Publicznej
im. Jerzego Spławy-Neymana
Główny Urząd Statystyczny

Kierownik projektu

Prof. UW dr hab. Zofia Barbara Liberda

Zespół redakcyjny:

Prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz

Dr Iwona Świeczewska

Dr Paweł Strawiński

Joanna Kulczycka

Współpraca:

Izabella Adamczyk, Iwona Biały, Mirosław Błażej, Małgorzata Buba, Stanisława Frankowska, Karolina Goś-Wójcicka, Hanna Gembarzewska, Julita Kapsa, Wacława Kraśniewska, Aneta Kuchta, Ewa Malinowska, Aldona Matejak, Agnieszka Matulska-Bachura, Joanna Mirosław, Barbara Moskwa, dr Sławomir Nałęcz, Anita Perzyna, Małgorzata Rajkowska, Piotr Rymarczyk, Maja Rynko, Małgorzata Siadkowska, Anna Siwicka, Teresa Sobocka, Bożena Suwart, Ewa Szczerbińska, Małgorzata Szukalska-Wrona

Projekt okładki: Lidia Motrenko

Przedmowa

Niniejszy raport prezentuje wyniki projektu *Rachunek Satelitarny Sportu dla Polski*. Raport przygotowany został na zlecenie Ministerstwa Sportu i Turystyki w Instytucie Statystyki Publicznej im. Jerzego Spławy-Neymana, przy współpracy naukowców z Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego oraz Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, a także ekspertów z Głównego Urzędu Statystycznego. Podstawowym celem projektu było opracowanie metodologii tworzenia Rachunku satelitarnego sportu dla Polski oraz przeprowadzenie odpowiednich wyliczeń dla polskiej gospodarki za rok 2006. Opracowanie składa się z części metodologicznej wraz z komentarzami i analizami oraz zestawu tablic i wykresów obrazujących wyniki rachunku. Rachunek satelitarny sportu prezentuje złożony obraz polskiej gospodarki związanej ze sportem i będzie przydatny jako narzędzie do systematycznego monitorowania jej wyników i rozwoju w latach następnych.

Zofia Barbara Liberda

Dyrektor Instytutu Statystyki Publicznej

Warszawa, grudzień 2010

Spis treści

PRZEDMOWA	3
SPIS TREŚCI	4
1. WPROWADZENIE	6
1.1. GOSPODARCZY WYMIAR SPORTU.....	6
1.2. CO TO JEST RACHUNEK SATELITARNY SPORTU?.....	7
1.3. GENEZA PRAC NAD RACHUNKIEM SATELITARNYM SPORTU W POLSCE.....	7
1.4. DZIAŁANIA UNII EUROPEJSKIEJ W ZAKRESIE OKREŚLANIA EKONOMICZNEGO WYMIARU SPORTU.....	9
1.5. DEFINICJA SPORTU DLA POTRZEB RACHUNKU SATELITARNEGO.....	11
2. METODOLOGIA BUDOWY RACHUNKU SATELITARNEGO SPORTU DLA POLSKI	13
2.1. CHARAKTERYSTYKA SYSTEMU RACHUNKÓW NARODOWYCH.....	13
2.3. MAKROEKONOMICZNE KATEGORIE UJĘTE W RACHUNKU SATELITARNYM SPORTU.....	17
2.4. METODOLOGIA BUDOWY RACHUNKU SATELITARNEGO SPORTU, ŹRÓDŁA DANYCH.....	19
2.5. OBLICZENIA PKB I WARTOŚCI DODANEJ SPORTU.....	24
3. WYNIKI RACHUNKU SATELITARNEGO SPORTU DLA POLSKI	28
3.1. SPORT W KATEGORIACH WSKAŹNIKÓW MAKROEKONOMICZNYCH.....	28
3.2. ZATRUDNIENIE ZWIĄZANE ZE SPORTEM.....	30
3.3. WYDATKI NA SPORT GOSPODARSTW DOMOWYCH.....	33
3.4. AKTYWNOŚĆ SPORTOWA POLAKÓW.....	43
4. ŹRÓDŁA DANYCH	55
4.1. WARTOŚĆ PRODUKCJI SPRZEDANEJ WYROBÓW PRZEMYSŁOWYCH.....	55
4.2. HANDEL ZAGRANICZNY.....	56
4.3. TRANSPORT, GOSPODARKA MAGAZYNOWA I ŁĄCZNOŚĆ.....	57
4.4. DZIAŁALNOŚĆ HANDLOWA, HOTELARSKA I GASTRONOMICZNA.....	59
4.5. USŁUGI BIZNESOWE.....	60
4.6. SEKTOR INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH.....	62
4.7. NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE NA DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZANĄ ZE SPORTEM.....	63
4.8. PRACUJĄCY W SPORCIE.....	64
4.9. DANE MIKROEKONOMICZNE.....	66
BIBLIOGRAFIA	69
WYKAZ SKRÓTÓW	71
WYKAZ SKRÓTÓW ŹRÓDEŁ DANYCH (SPRAWOZDANIA I BADANIA GUS)	72
ZAŁĄCZNIKI	73
ZAŁĄCZNIK 1. SCHEMAT WYDATKÓW I PRZYCHODÓW NA RACHUNKACH PRODUKCJI I BIEŻĄCYCH RACHUNKACH SEKTORÓW INSTYTUCJONALNYCH (TWORZENIE DOCHODÓW, PODZIAŁ PIERWOTNY I WTÓRNY).....	73

ZAŁĄCZNIK 2. MACIERZ RACHUNKÓW NARODOWYCH (SAM) ^A	74
ZAŁĄCZNIK 3. ZUŻYCIE PRODUKTÓW SPORTOWYCH – „POPYT SPORTOWY” W CENACH NABYWCY.....	75
ZAŁĄCZNIK 4. WARTOŚĆ DODANA BRUTTO „SPORTOWA” WEDŁUG DZIAŁALNOŚCI PKD	78
ZAŁĄCZNIK 5. KLASYFIKACJA GRUP PRODUKTÓW I DZIAŁÓW ZWIĄZANYCH ZE SPORTEM	79
ZAŁĄCZNIK 6. PODAŻ PRODUKTÓW SPORTOWYCH, CENY NABYWCY, W TYS. ZŁ	81

SPIS TABEL I WYKRESÓW:

Tabela 1. Wykorzystanie PKB na cele sportu.....	28
Tabela 2. Pracujący w sporcie według sekcji PKD.....	32
Tabela 3. Klasyfikacja rozchodów w Badaniu budżetów gospodarstw domowych	36
Tabela 4. Wydatki gospodarstw domowych związane ze sportem	40
Wykres 1. Struktura wydatków sportowych gospodarstw domowych	41
Tabela 5. Uczestnictwo Polaków w sporcie (w procentach).....	45
Wykres 2. Płeć a uczestnictwo Polaków w wybranych dyscyplinach sportowych.....	47
Tabela 6. Uczestnictwo w wybranych dyscyplinach sportowych (w procentach)	47
Tabela 7. Aktywność sportowa a wiek uczestnika (w procentach).....	49
Tabela 8. Uprawianie sportu a wykształcenie i miejsce zamieszkania (w procentach).....	50
Tabela 9. Uprawianie sportu a dochód gospodarstwa domowego (w procentach)	51
Tabela 10. Zróżnicowanie regionalne a uprawianie sportu (w procentach).....	52

1. Wprowadzenie

Zgodnie z ustawą o sporcie z dnia 25 czerwca 2010 roku, sportem są wszelkie formy aktywności fizycznej, które przez uczestnictwo doraźne lub zorganizowane wpływają na wypracowanie lub poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, rozwój stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach. Definicja ta wskazuje na interdyscyplinarną rolę sportu w życiu każdego człowieka. Sport regularnie uprawiany ma działanie prozdrowotne, sprzyja integracji społecznej, jest elementem edukacji, a dla wielu osób staje się ścieżką życia zawodowego.

1.1. Gospodarczy wymiar sportu

Oprócz niepodważalnych wartości społecznych sportu, ma on również swoją wartość ekonomiczną i stanowi znaczącą część gospodarki narodowej. Informacje na temat wielkości zatrudnienia oraz udziału sektora sportowego zarówno w dochodach państwa, jak również w wydatkach sektora publicznego i prywatnego są niezbędne do tworzenia strategii w obszarze sportu i planowania przyszłych działań wpisujących się w realizację polityki gospodarczej państwa. Wartości makroekonomiczne związane z działalnością sportową mogą także posłużyć do planowania zadań o szerszym zasięgu regionalnym, czy też unijnym. Określenie wartości ekonomicznej sektora sportowego jest istotą Rachunku satelitarne sportu dla Polski.

Sport, który przede wszystkim kojarzy się z aktywnym spędzaniem czasu wolnego, czy rywalizacją sportową, jest również ważną gałęzią przemysłu. Stanowi on część gospodarki narodowej i generuje przychody do budżetu państwa. Z drugiej strony, sport wiąże się z wydatkami budżetu państwa, budżetów samorządów lokalnych, przedsiębiorstw prywatnych oraz gospodarstw domowych.

Sektor sportowy w szerokim ujęciu obejmuje oprócz przychodów bezpośrednio wynikających z aktywności sportowej obywateli, także produkcję sprzętu i odzieży sportowej, przychody z działalności medialnej, z totalizatorów sportowych i zakładów wzajemnych opartych na wynikach rywalizacji sportowej, a także przychody z innych sektorów gospodarki narodowej wytwarzających dobra i usługi wykorzystywane w związku z działalnością sportową.

Aby oszacować udział sektora sportowego w gospodarce narodowej, konieczne jest pozyskanie informacji o jego wartości w wielu gałęziach przemysłu i działalności gospodarczej, a następnie odpowiednie zestawienie uzyskanych danych.

1.2. Co to jest rachunek satelitarny sportu?

Rachunek satelitarny sportu jest narzędziem niezbędnym do określenia wpływu sektora sportowego na funkcjonowanie i rozwój gospodarki krajowej. Rachunek satelitarny sportu polega na wyodrębnieniu z systemu rachunków narodowych wszystkich pozycji związanych z działalnością sportową i oszacowaniu ich wartości. Wskaźnikami, których oszacowanie możliwe jest w ramach rachunku satelitarnego sportu są między innymi: procentowy udział sektora sportowego w Produkcie Krajowym Brutto (PKB), w przychodach budżetu państwa, czy w zatrudnieniu.

Wiedza wynikająca z rachunku satelitarnego sportu jest niezbędna do określenia dynamiki rozwoju sektora sportowego oraz oceny efektywności polityki państwa w dziedzinie sportu. Pozyskane wyniki będą służyły podejmowaniu decyzji o charakterze ekonomicznym i politycznym oraz planowaniu spójnych działań o zasięgu międzynarodowym.

1.3. Geneza prac nad Rachunkiem satelitarnym sportu w Polsce

Tematyka rachunku satelitarnego sportu jest podejmowana przez państwa członkowskie Unii Europejskiej od wielu lat. W 2004 roku Polska została zaproszona do współpracy z Francją i Niemcami w dziedzinie badań statystycznych sektora sportowego. Niezależnie od

współpracy w obszarze ekonomicznego wymiaru sportu na poziomie europejskim, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową wykonał na zlecenie ówczesnego Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu pierwszą ekspertyzę poświęconą gospodarczej roli sportu w Polsce pt. *Znaczenie sportu w polskiej gospodarce*, wydaną w grudniu 2004. Raport ten opracowany w konwencji bliskiej rachunkowi satelitarnemu ukazuje dane dotyczące sektora sportowego za lata 1997 – 2003.

W 2006 roku z inicjatywy Prezydencji Austriackiej Komisja Europejska utworzyła Grupę Roboczą ds. Ekonomii i Sportu, której główne działania dotyczą określenia udziału sektora sportowego w gospodarkach krajów członkowskich i całej Unii Europejskiej, dynamiki rozwoju tego sektora, a także pozyskania wiarygodnych danych, mogących posłużyć jako podstawa do podejmowania przyszłych decyzji. Aktywne członkostwo Polski w Grupie służy wymianie doświadczeń podczas prac nad narodowymi rachunkami satelitarnymi sportu.

W 2009 roku Ministerstwo Sportu i Turystyki podjęło inicjatywę wykonania Rachunku satelitarnego sportu dla Polski, co wiązało się z przyjęciem przez Rząd Rzeczypospolitej Polski priorytetu sektorowego Polskiej Prezydencji w obszarze sportu zdefiniowanego jako „Polityka sportowa oparta na faktach ekonomicznych”.

Opracowanie rachunku satelitarnego sportu dla Polski jest nie tylko odpowiedzią na oczekiwania Komisji Europejskiej, która w przyjętej w 2007 roku *Białej Księdze* na temat sportu wskazała na konieczność rozwoju metod statystycznych służących do mierzenia wpływu sportu na gospodarki narodowe i dokonywania takich pomiarów, ale również doskonałym narzędziem do formułowania polityki w obszarze sportu w Polsce.

Konieczność realizacji działań związanych z określeniem wartości sektora sportowego podkreśliły również kraje członkowskie przygotowujące się do sprawowania przewodnictwa w Radzie UE w okresie 1 lipca 2011 – 31 grudnia 2012, które zapoczątkuje Prezydencja Polska. Badanie ekonomicznego wymiaru sportu będzie więc w czasie Prezydencji Trio jednym z priorytetowych obszarów realizowanych przez Polskę, Danię i Cypr.

1.4. Działania Unii Europejskiej w zakresie określania ekonomicznego wymiaru sportu

Pierwszą inicjatywą unijną w zakresie określania ekonomicznego wymiaru sportu była podjęta w czasie Prezydencji Austriackiej w 2006 roku decyzja Komisji Europejskiej o powołaniu do życia Grupy Roboczej ds. Sportu i Ekonomii. W czasie pierwszego spotkania w Wiedniu w dniach 27-28 września 2006 r. wskazano główne cele działalności Grupy:

- określenie udziału procentowego sektora sportowego w PKB, a także udziału w zatrudnieniu i wartości dodanej oraz siły nabywczej w odniesieniu do gospodarek krajowych i na poziomie Unii Europejskiej,
- określenie dynamiki sektora sportowego w czasie,
- pozyskanie wiarygodnych danych, w oparciu o które możliwe będzie podejmowanie decyzji dotyczących sektora sportowego w przyszłości.

Podczas kolejnych spotkań Grupy wypracowane zostały dokumenty stanowiące podstawę do opracowywania narodowych rachunków satelitarnych sportu:

- *Definicje wileńskie* – tabela zawierająca wybrane kategorie produktów i działalności gospodarczych dotyczących sektora sportowego, zgodne z oficjalnymi klasyfikacjami NACE i CPA stosowanymi w Unii Europejskiej. Dokument ten stanowi podstawę do opracowywania zharmonizowanego rachunku satelitarnego sportu dla Unii Europejskiej i składa się z trzech pod-definicji sektora sportowego: statystycznej, wąskiej i szerokiej (por. punkt 1.5).
- *Jak stworzyć rachunek satelitarny sportu?* – dokument metodologiczny, przygotowany przez ekspertów z SportsEcon Austria, zawierający praktyczne wskazówki dotyczące metodologii tworzenia rachunków satelitarnych. Zawarte są w nim praktyczne wskazówki dla krajów opracowujących rachunki satelitarne sportu, a jednocześnie pokazane są przykłady rozwiązywania pewnych problemów metodologicznych, jakie zastosowano w austriackich obliczeniach.
- *Wykorzystanie Rachunków Satelitarnych Sportu do celów politycznych* - dokument programowy zaprezentowany podczas spotkania Ministrów Sportu w Madrycie w czasie

Hiszpańskiej Prezydencji w kwietniu 2010 r., zawierający informacje o istocie rachunków satelitarnych sportu oraz o możliwościach wykorzystania zawartych w nich danych do tworzenia strategii i programów w obszarze sportu.

- *Rachunek Satelitarny Sportu, Projekt Europejski: Pierwsze rezultaty* - dokument informacyjny wydany w formie ulotki, zawierający podstawowe informacje nt. rachunku satelitarnego sportu oraz podstawowe dane dotyczące wpływu sportu na gospodarkę Austrii, Cypru i Wielkiej Brytanii.

Tematyka ekonomicznego wymiaru sportu znalazła również odzwierciedlenie w następujących zapisach *Białej Księgi* na temat sportu przyjętej w 2007 roku przez Komisję Europejską i Rząd Rzeczypospolitej Polski: „Komisja, w ścisłej współpracy z państwami członkowskimi, będzie starała się utworzyć europejską metodę statystycznego pomiaru wpływu sportu na gospodarkę, mającą być podstawą statystyk krajowych w zakresie sportu, co mogłoby doprowadzić do powstania europejskiego rachunku satelitarnego sportu”. Rachunek satelitarny sportu dla Polski jest elementem realizacji polityki UE.

Rachunek satelitarny sportu w krajach UE

Wśród krajów europejskich rolę pionierów w tworzeniu rachunku satelitarnego sportu odegrały Austria, Cypr i Wielka Brytania, które jako pierwsze zaprezentowały wyniki narodowych rachunków satelitarnych sportu.

Dane dotyczyły roku 2004, a obliczenia odnosiły się do *Definicji wileńskich sportu*. Otrzymane wyniki wskazują, że udział wartości dodanej działalności związanej ze sportem w wartości dodanej ogółem jest najwyższy w Austrii i wynosi 4%. Niższy udział wykazują Cypr i Wielka Brytania - odpowiednio 2,4% i 2,2%. Wszystkie trzy kraje charakteryzują się dużymi różnicami w produkcji i konsumpcji związanej ze sportem. Austria jest eksporterem netto w zakresie sektora sportowego ze względu na znaczący udział turystyki sportowej w jej gospodarce (połowa obrotów sektora turystycznego związana jest ze sportem). Z kolei gospodarka Cypru nie odnotowuje wysokiej produkcji przemysłowej w zakresie wyrobów sportowych, ale za to

znaczny udział usług i edukacji związanej ze sportem. Zarówno gospodarka Cypru, jak i Wielkiej Brytanii charakteryzują się natomiast wyższą produktywnością zatrudnionych w dziedzinach związanych ze sportem w stosunku do produktywności w całej gospodarce. Dla rachunku sportu w Austrii charakterystyczne jest wykorzystanie związku między udziałem zatrudnionych a wartościami produkcji brutto lub wartością dodaną w poszczególnych dziedzinach. Podobnie postąpiono w przypadku konsumpcji. Ponieważ austriacka statystyka publiczna nie dysponowała danymi dotyczącymi konsumpcji związanej ze sportem, założono, że większość zatrudnionych pracuje w sektorach, które produkują najczęściej kupowane produkty. W ten sposób uzyskano dane dotyczące konsumpcji związanej ze sportem. Na podobnych zasadach oparte są rachunki Wielkiej Brytanii.

W trakcie posiedzenia Grupy Roboczej w czerwcu 2010 ustalono, że kolejne kraje UE (m.in. Niemcy, Francja i Węgry a także Holandia i Grecja) pracować będą nad rachunkami sportu w roku 2011. Natomiast przedstawiciele Polski zapowiedzieli opracowanie polskich danych do końca 2010 roku. Poinformowano ponadto Grupę Roboczą, że wyniki obliczeń w Polsce oparte będą m.in. na badaniach budżetów gospodarstw domowych oraz innych szczegółowych badaniach polskiej statystyki publicznej, co pozwoli uniknąć wielu przybliżeń i szacowań dokonywanych w innych krajach, np. szacowania konsumpcji na podstawie liczby zatrudnionych w rachunku sportu opracowanym w Austrii.

1.5. Definicja sportu dla potrzeb rachunku satelitarne

Podstawą do opracowania metodologii utworzenia rachunku satelitarne sportu (RSS) jest zdefiniowanie kategorii „sport”. Podczas spotkania robocze w Wilnie w 2007 r. został osiągnięty konsensus określany mianem *Definicji wileńskich sportu*. Definicja ta obejmuje:

- statystyczną definicję sportu
- wąską definicję sportu
- szeroką definicję sportu.

Statystyczna definicja sportu odnosi się do klasyfikacji NACE 92.6. działalność sportowa (także grupa PKD 92.6), dotyczącej działalności ściśle związanych z aktywnością sportową.

Obejmuje ona działalność w ramach infrastruktury sportowej: stadionów i innych obiektów sportowych oraz usługi związane z organizacją i promowaniem imprez sportowych. Wąska definicja sportu obejmuje działalność wszystkich sektorów w gospodarce, które produkują towary i dostarczają usługi niezbędne do uprawiania sportu.

Szeroka definicja sportu obejmuje wszystkie istotne gałęzie przemysłu i rodzaje działalności bezpośrednio lub pośrednio związane ze sportem, dla których sport jest istotnym wkładem w ich funkcjonowanie (np. transmisje telewizyjne, produkcja gier komputerowych).

Definicje wileńskie sportu są więc zbiorem trzech pod-definicji, z których każda kolejna jest rozszerzeniem poprzedniej. Szeroka definicja ukazuje sport w jego najobszerniejszym wymiarze, oddając dzięki temu najpełniejszy obraz oddziaływania sportu na całą gospodarkę narodową. Szeroka definicja sportu została przyjęta jako podstawa obliczeń prezentowanego w poniższym opracowaniu Rachunku satelitarnego sportu dla Polski.

2. Metodologia budowy rachunku satelitarnego sportu dla Polski

System Rachunków Narodowych (SRN) zakłada zunifikowany system pojęć, kategorii i klasyfikacji, dzięki czemu możliwe są porównania poszczególnych gospodarek w określonych aspektach rozwoju w skali międzynarodowej. Międzynarodowym wzorcem, na którym opierają się rachunki narodowe sporządzane w poszczególnych krajach jest SNA (*System of National Accounts*) rekomendowany przez ONZ. W Polsce, jak i w pozostałych krajach UE, stosowany jest Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA (*Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA 1995, Zeszyty Metodyczne i Klasyfikacje*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2000), będący modyfikacją SNA, zalecaną przez Unię Europejską.

Jednocześnie tworzony jest szereg rachunków satelitarnych, których zakres transakcji i klasyfikacje nie mieszczą się w przyjętym systemie. Rachunki te są jednak potrzebne z punktu widzenia badania gospodarki w przekroju innym niż te, które obowiązują w zunifikowanym systemie rachunków narodowych. Metodologia tworzenia rachunków satelitarnych dopuszcza różne podejścia w zależności od zakresu potrzeb dla jakich rachunki te są sporządzane (por. *Koncepcja rachunku satelitarnego turystyki*, 2003, s. 15 i dalsze).

2.1. Charakterystyka Systemu Rachunków Narodowych

Rachunki generalnie dzieli się na bieżące, kapitałowe i bilanse; na tych ostatnich zapisywane są transakcje, które zmieniają stan aktywów i pasywów rzeczowych i finansowych. W obu grupach rachunków występują rachunki podmiotowe i przedmiotowe, czyli zapisywane są transakcje odnoszące się do podmiotów gospodarczych, jak również dotyczące przedmiotów tych transakcji. Podmioty to inaczej sektory instytucjonalne, którymi są przedsiębiorstwa (zwykle dzielone na finansowe i korporacje niefinansowe), instytucje rządowe i samorządowe, instytucje non-profit (nie nastawione na zysk), gospodarstwa domowe i sektor zagranica. W ramach poszczególnych sektorów instytucjonalnych transakcje zapisywane są na odpowiednich rachunkach przedmiotowych. Grupą rachunków

przedmiotowych występujących w przypadku wszystkich sektorów instytucjonalnych są rachunki produkcji (produktów i działalności). Produkty grupowane są według PKWiU (Polska Klasyfikacja Wytwarzania i Usług), zaś działalności według PKD (Polska Klasyfikacja Działalności). Transakcje na rachunkach zapisywane są według określonych klasyfikacji i grupowań rachunków. Zapis jest podwójny, po stronie „ma” na danym rachunku i po stronie „winien” na innym rachunku.

System Rachunków Narodowych przedstawia cyrkulację dochodów w gospodarce, tj. tworzenie dochodów w procesie produkcji (rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów) – według działalności i sektorów instytucjonalnych, podział pierwotny dochodów (rachunek podziału pierwotnego dochodów - według sektorów instytucjonalnych), podział wtórny dochodów (rachunek podziału wtórnego dochodów - według sektorów instytucjonalnych). Ostatecznie otrzymywane są dochody do dyspozycji sektorów instytucjonalnych. W rachunku dochodów do dyspozycji (rachunki wykorzystania dochodów do dystrybucji) prezentowane jest przeznaczenie dochodów na spożycie i akumulację (rachunek kapitałowy), a zatem przeniesienie zapotrzebowania sektorów instytucjonalnych na sferę wytwarzania odpowiednich produktów (działalności). To zaś kreuje nową wartość dodaną - cykl cyrkulacji dochodów w ten sposób się zamyka.

Na każdym rachunku po stronie wydatków występuje wielkość bilansująca, która jednocześnie jest przychodem na następnym rachunku w ich sekwencji. Dla ilustracji wspomnianej wyżej cyrkulacji przedstawiono schematycznie przychody i wydatki na rachunkach produkcji i rachunkach bieżących, ilustrujące zapisy na rachunkach tworzenia dochodów, podziału pierwotnego i wtórnego, ostatecznie pokazujące tworzenie dochodów do dyspozycji (por. Załącznik 1). Te ostatnie z kolei wydatkowane są na spożycie i akumulację (popyt finalny). Transakcje w zakresie akumulacji są zapisywane na kapitałowych rachunkach sektorów instytucjonalnych.

System rachunków narodowych może być przedstawiony w formie zintegrowanej, w notacji macierzowej (SAM - *Social Accounting Matrix*) w taki sposób, że w wierszach na każdym z

wyróżnionych rachunków zapisywane są przychody, a w kolumnach wydatki (przy tej samej klasyfikacji rachunków w wierszach i kolumnach (por. Załącznik 2). W tej notacji istotne z punktu widzenia interesujących nas kategorii makroekonomicznych w ramach rachunku satelitarne sportu są: rachunki produktów (produkcji), rachunki wartości dodanej (rachunki tworzenia dochodów) i rachunki sektorów instytucjonalnych - bieżące i kapitałowe (rachunki wykorzystania dochodów do dyspozycji sektorów instytucjonalnych)¹. Wydatki na tych ostatnich odnoszą się do zużycia finalnego (popyt finalny). Transakcje na wymienionych rachunkach zapisane są w tablicy przepływów międzygałęziowych, która w Załączniku 2 została obwiedziona pogrubioną linią.

Zużycie finalne, jak widać z Załącznika 2, jest więc zapisane w tablicy przepływów międzygałęziowych, zwykle jednak nie według spożycia (rachunki bieżące) i akumulacji (rachunki kapitałowe) sektorów instytucjonalnych – tak, jak to pokazano w Załączniku 2, ale według kategorii popytu finalnego tj. spożycia z dochodów osobistych ludności, spożycia instytucji rządowych i samorządowych, nakładów inwestycyjnych brutto na środki trwałe, eksportu oraz przyrostu zapasów. Wydatki na te cele znaleźć można także w tablicach wykorzystania pokazujących zużycie produktów na cele finalne i pośrednie (produkcyjne). Są one konstruowane corocznie przez Departament Rachunków Narodowych GUS. Na ich podstawie, przy użyciu dodatkowo tablic podaży, pokazujących podaż produktów w ramach poszczególnych działalności, tworzone są tablice przepływów międzygałęziowych (raz na pięć lat). Rachunek satelitarne sportu jest więc skonstruowany w takim zakresie, w jakim interesujące nas makrokategorie występują w tablicach podaży i wykorzystania.

W świetle wytycznych przyjętych przez Komisję Europejską aktywność sportowa nie może być utożsamiana z jednym konkretnym sektorem instytucjonalnym, czy rodzajem działalności, a zatem nie znajdziemy bezpośrednio w systemie rachunków ani takiego

¹ Symbolika i numeracja rachunków taka, jak w opracowaniu *Rachunki Narodowe Według Sektorów i Podsektorów Instytucjonalnych 2005-2007*, GUS, Warszawa, 2009. Kategorie produkcji globalnej i wartości dodanej zawarte w rachunkach produkcji - C1 i rachunkach tworzenia dochodów - C2 w systemie rachunków opracowywanych przez GUS, występują jako wielkości zagregowane, bez podziału na produkty/działalności. Dezagregacja według produktów/działalności jest możliwa przy wykorzystaniu tablic przepływów międzygałęziowych, stąd możliwość uwzględnienia tych klasyfikacji została wskazana wyżej.

rachunku podmiotowego, ani również odpowiedniego rachunku produkcji. Wobec tego sprawą najważniejszą jest zdefiniowanie kategorii „sport”, jako kategorii ekonomiczno-społecznej i umiejscowienie jej w systemie rachunków narodowych. Transakcje związane z tą kategorią będą dotyczyć szeregu zapisów, zarówno na rachunkach podmiotowych, jak i przedmiotowych. W przypadku tych ostatnich mamy do czynienia z produkcją dóbr i usług przeznaczonych na cele sportowe (związanych ze sportem). W przypadku zaś rachunków podmiotowych będą to wydatki określonych sektorów instytucjonalnych (na przykład gospodarstw domowych, instytucji rządowych i samorządowych, instytucji non-profit) związane ze sportem, a zatem popyt finalny na dobra i usługi sportowe według przyjętych definicji tych dóbr i usług. Kluczową sprawą jest więc zdefiniowanie kategorii sport. Przedstawiona tu metodologia opiera się na *Definicjach wileńskich sportu*.

2.2. Zasady ogólne budowy rachunku satelitarne sportu

Podaż dóbr i usług sportowych

Kluczową sprawą jest dokonanie wyboru tych produktów, które w świetle przyjętej definicji można uznać za produkty sportowe. Wykorzystujemy terminologię rachunków narodowych. Interesują nas przychody na wybranych rachunkach produkcji – produktów i działalności – produkcja globalna w podziale na zużycie finalne i produkcyjne. Przy budowie rachunku satelitarne sportu tę część tworzenia rachunku można nazwać tworzeniem od strony podaży dóbr i usług sportowych – „podaży sportowej”. Po stronie wydatków będą to pozycje rachunku produkcji – zużycie pośrednie i wartość dodana, pozycje rachunku tworzenia dochodów, czyli wartości dodanej – przede wszystkim koszty związane z zatrudnieniem, ale także podatki od produktów minus dotacje, podatki od producentów minus dotacje (por. Załącznik 1). Będą to także pozycje wydatków sektorów instytucjonalnych na rachunkach wykorzystania dochodów do dyspozycji, odzwierciedlające wydatki na cele zużycia finalnego produktów sportowych.

Popyt na dobra i usługi sportowe

Podaż dóbr i usług sportowych daje informację o możliwościach wykorzystania produktów sportowych, przede wszystkim o potencjalnym spożyciu i akumulacji produktów sportowych, bowiem nie wszystkie produkty zakwalifikowane do satelitarnego rachunku sportu według *Definicji wileńskich sportu* zużywane są *stricte* na cele sportowe.

Określanie faktycznego wykorzystania produktów sportowych, czyli zużycia ich na cele sportowe można nazwać tworzeniem tego rachunku od strony popytu. Warto przy tym podkreślić, że produkty sportowe zużywane są w przeważającej większości na cele spożycia i akumulacji, jednak można wyróżnić takie sektory działalności sportowej w gospodarce, w których należy wziąć pod uwagę produkty sportowe będące zużyciem (popytem) pośrednim. Są to działalności określane mianem działalności „sportowych” (grupy 91.2 oraz 92.6, 92.7). Zużycie to należy więc uwzględnić przy tworzeniu rachunku satelitarnego sportu.

2.3. Makroekonomiczne kategorie ujęte w rachunku satelitarnym sportu

Dla porównań międzynarodowych działalności sportowej i jej wpływu na działalność gospodarki narodowej stosowane są głównie wymienione niżej kategorie rachunku satelitarnego sportu. Oznacza to, że wiele innych kategorii, które mogą być tworzone w ramach rachunku satelitarnego sportu, przede wszystkim kategorie podziału wtórnego dochodów (podatki, ubezpieczenia etc.) pozostają jak dotąd poza sferą porównań.

Produkt krajowy brutto

Przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto jest sumą wartości dodanej w cenach bazowych wytworzonej przez wszystkie krajowe sektory instytucjonalne (lub wszystkie rodzaje działalności) powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów udzielone w badanym okresie (por. *Rachunki Narodowe Według Sektorów i Podsektorów Instytucjonalnych 2005-*

2007, GUS, Warszawa 2009, Aneks 3). Jest to równocześnie pozycja bilansująca na rachunku produkcji. Z punktu widzenia zużycia wytworzonych produktów krajowych jest to zużycie finalne sektorów instytucjonalnych (rezydentów), pomniejszone o import, czyli spożycie z dochodów osobistych ludności, spożycie rządowe, nakłady inwestycyjne na środki trwałe, przyrost zapasów i eksport minus import, a zatem jest to spożycie plus akumulacja minus import plus eksport (*Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA 1995, Zeszyty Metodyczne i Klasyfikacje, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2000*).

Wartość dodana, koszty pracy i zatrudnienie (pracujący)

Na podstawie tablicy wykorzystania możliwe jest określenie wartości dodanej i jej elementów, czyli kosztów na rachunku tworzenia dochodów – zatrudnienia i nadwyżki operacyjnej brutto w każdej działalności, w której wytwarzane są produkty sportowe. Uzupełniającą pozycją rachunku satelitarnego sportu jest liczba pracujących. Może być ona wyznaczona przez koszty zatrudnienia, przy założeniu, że określona została wartość dodana i jej elementy oraz dostępna jest informacja o średnich płacach w danej działalności występującej w rachunku satelitarnym sportu. Jeśli są dane o liczbie pracujących w poszczególnych działalnościach, możliwe jest określenie liczby pracujących bezpośrednio z relacji między produkcją globalną a liczbą pracujących w wybranej działalności.

Biorąc pod uwagę dostępność danych statystycznych, w obu przypadkach należy wprowadzić upraszczające założenia. W pierwszym podejściu zakłada się, że średnie płace nie są zróżnicowane w zależności od rodzaju wytwarzanego produktu w danej działalności, w drugim, że wydajność pracy w przypadku każdego wytwarzanego produktu w danej działalności jest taka sama².

² W przypadku statystycznej definicji sportu liczbę pracujących można ustalić bezpośrednio ze źródeł statystycznych.

2.4. Metodologia budowy rachunku satelitarnego sportu, źródła danych

Tablice input-output - tablice podaży i wykorzystania oraz bilans przepływów międzygałęziowych

Jak wynika z powyższego, głównym źródłem danych dla określenia rachunku satelitarnego sportu są wybrane rachunki SRN, mianowicie produkcji, tworzenia dochodów oraz wykorzystania dochodów do dyspozycji. Zbiorcze informacje o transakcjach na tych rachunkach zawierają tablice wykorzystania i podaży oraz bilans przepływów międzygałęziowych. Bilans przepływów międzygałęziowych przedstawiający jednocześnie podaż i wykorzystanie produktów w poszczególnych działalnościach (zużycie pośrednie) i na cele zużycia finalnego zestawiany jest przez Główny Urząd Statystyczny i publikowany nie częściej niż co 5 lat (ostatni za 2005, *Bilans przepływów międzygałęziowych w bieżących cenach bazowych w 2005 r.*, Departament Rachunków Narodowych, GUS, 2009). Jest to bilans w układzie tzw. produkt - produkt, tzn., że produkcja globalna poszczególnych działalności obejmuje tylko wartość produktów podstawowych (bez produkcji obcoprofilowej). Corocznie opracowywane są natomiast tablice wykorzystania (w układzie produkt - działalności) oraz tablice podaży pokazujące kompozycję produktową każdej działalności. Obie tablice w przypadku, gdy bilans przepływów międzygałęziowych nie jest dostępny, są równie użytecznym źródłem dla budowy rachunku satelitarnego sportu.

Ostatnio publikowane tablice podaży i wykorzystania dla Polski przedstawiają gospodarkę narodową w układzie 55 produktów na 55 rodzajów działalności. Popyt finalny (II ćwiartka tablicy wykorzystania lub bilansu przepływów międzygałęziowych) w zakresie spożycia przedstawiany jest najczęściej w układzie instytucjonalnym (gospodarstwa domowe, rząd, instytucje non profit), zaś akumulacja i eksport przedstawiane są łącznie dla wszystkich sektorów instytucjonalnych. Tablica wykorzystania pokazuje wykorzystanie zarówno produktów krajowych, jak i importowanych. Przy opracowywaniu rachunku satelitarnego sportu korzystano z roboczych tablic podaży i wykorzystania za 2006 rok, w układzie 465

grup bilansowych produktów i 58³ rodzajów działalności opracowanych w Departamencie Rachunków Narodowych GUS.

Wyznaczanie całkowitej podaży produktów sportowych

„Podaż sportową” tworzą wszystkie dobra i usługi, które mogą być związane (w świetle przyjętych *Definicji wileńskich sportu*) z aktywnością sportową. W celu określenia wielkości „podaży sportowej” należy więc wskazać wszystkie te produkty (dobra i usługi), które mogą być zużywane na cele sportowe (finalnie i jako produkt pośredni). Możliwe są następujące sytuacje: są produkty, które są przeznaczone wyłącznie na cele sportowe, całkowita podaż tych produktów stanowi produkcję globalną zaliczaną do sportu; lub wiadomo, że dany produkt wytwarzany w określonej działalności może być zużywany na cele sportowe, ale także na inne cele.

W oparciu o PKWiU dokonano wyboru tych produktów, które w świetle zastosowanej definicji sportu można uznać za produkty sportowe. Do czterech pierwszych poziomów (łącznie z poziomem pośrednim) PKWiU jest kompatybilna z PKD, gdyż kryterium podziału produktów jest ich pochodzenie zdefiniowane przez PKD. Podział produktów na tych poziomach odpowiada zatem podziałowi działalności przyjętym w PKD. Ma to także swoje odzwierciedlenie w analogicznym oznaczaniu klas produktów, zgodnych z symbolami przyjętymi w klasyfikacji PKD. Uwzględnienie klasyfikacji PKWiU okazało się niezbędne na dalszych szczeblach dezagregacji, gdyż pozwoliło na określenie pewnych specyficznych wyrobów i usług związanych z uprawianiem sportu, które nie zostały uszczegółowione w klasyfikacji PKD.

Przy ustalaniu klasyfikacji produktów i działalności dla potrzeb rachunku satelitarne sportu kierowano się znaczeniem poszczególnych produktów w gospodarce Polski. W przyjętych klasyfikacjach nie występują wszystkie pozycje wymienione w *Definicjach wileńskich sportu*,

³ W oryginalnej wersji robocze tablice podaży i wykorzystania dla 2006 roku, mające w główce 55 działów PKD, zostały rozszerzone przez Departament Rachunków Narodowych o trzy pozycje, odpowiednio do potrzeb rachunku satelitarne sportu.

ponieważ uznano, że mają małe znaczenie dla całego rachunku, a pracochłonność opracowania dla nich danych byłaby niewspółmiernie wysoka w porównaniu z jakością wyniku.

Każdemu rodzajowi produktu, który został sklasyfikowany jako produkt sportowy można przypisać przynależność do odpowiedniej grupy bilansowej (spośród dostępnych 465 grup) oraz konkretnej sfery działalności spośród 55 wyróżnionych pierwotnie działów według PKD w tablicach podaży i wykorzystania. Dodatkowo z działu 92 (reprezentowanego przez kolumnę 53, wyodrębniono grupę 92.6 (usługi związane ze sportem), do której włączono część działalności działu 91 (91.2) związaną z działalnością klubów sportowych, a także grupę 92.7 (usługi związane z rekreacją). Wyodrębnienie wymienionych wyżej działalności jest konieczne, gdyż do wytwarzania usług w tych działalnościach konieczne jest zużycie produktów sportowych. Są więc one uwzględnione przy określaniu globalnej wielkości produkcji produktów sportowych, PKB i pozostałych kategorii makroekonomicznych ujętych w rachunku satelitarnym sportu. Tablice wykorzystania zawierają informacje o zużyciu produktów krajowych i importowanych. W ten sposób określone zostały produkty i działalności, których produkcja globalna krajowa oraz import generują podaż produktów sportowych.

Obliczenia pomocnicze do wyznaczania podaży produktów sportowych

Należy przede wszystkim zauważyć, że tablice wykorzystania konstruowane są w cenach nabywcy, zaś tablice podaży zawierające także informacje o imporcie produktów sportowych – w cenach bazowych.

Przechodząc do bardziej precyzyjnego określenia podaży produktów sportowych, w ramach wymienionych wyżej grup bilansowych zawierających te produkty posłużono się statystyką sprzedaży produkcji przemysłowej (za 2006 rok – w cenach bazowych). Statystyka ta obejmuje wyłącznie artykuły przemysłowe i zawiera informacje o sprzedaży artykułów sportowych w ramach wymienionych wyżej grup bilansowych.

Postępując się przykładem bielizny sportowej, w statystyce sprzedaży możemy ustalić jaka część sprzedaży bielizny (sklasyfikowanej do określonej grupy bilansowej) jest sprzedażą bielizny sportowej (choć niekoniecznie musiała być ona przeznaczona na cele *stricte* sportowe). Wobec tego wartość krajowej produkcji wyróżnionych grup bilansowych w zakresie produkcji przemysłowej została skorygowana udziałem produkcji sprzedanej „sportowej” w całości określonej grupy bilansowej. A zatem krajowa podaż artykułów sportowych (w cenach bazowych) w i -tej grupie bilansowej jest równa:

$$S_{i(b)}^{sk} = \mu_i \cdot S_{i(b)}^{bk}, \quad (1)$$

gdzie:

$S_{i(b)}^{sk}$ - podaż krajowych produktów sportowych w i -tej grupie bilansowej, w cenach bazowych;

$S_{i(b)}^{bk}$ - całkowita podaż krajowa produktów w i -tej grupie bilansowej w cenach bazowych;

μ_i - współczynnik korygujący, - udział krajowej produkcji sprzedanej produktów sportowych w krajowej produkcji sprzedanej produktów zaliczonych do i -tej grupy bilansowej.

Podaż krajowa produktów sportowych w każdej z wyróżnionych grup bilansowych została uzupełniona o import produktów sportowych. Wobec tego podaż całkowita w cenach bazowych jest równa:

$$S_{i(b)}^{sc} = S_{i(b)}^{sk} + I_{i(b)}^s, \quad (2)$$

gdzie:

$S_{i(b)}^{sc}$ - podaż całkowita produktów sportowych w i -tej grupie bilansowej, w cenach bazowych;

$I_{i(b)}^s$ - import produktów sportowych w i -tej grupie bilansowej, w cenach bazowych.

Podaż całkowita na produkty sportowe w i -tej grupie bilansowej w cenach nabywcy jest więc określona jako:

$$S_{i(n)}^{sc} = \lambda_i S_{i(b)}^{sc} \quad (3)$$

gdzie $\lambda_i = \frac{S_{i(n)}^c}{S_{i(b)}^c}$.

W Załączniku 6 przedstawiono podaż produktów sportowych w cenach nabywcy w 2006 roku według grup bilansowych zawierających produkty sportowe.

Popyt na produkty sportowe

Kluczową sprawą jest określenie strony popytowej rachunku satelitarne sportu, tj. odpowiedź na pytanie, jaka część produkcji poszczególnych produktów, które zostały zaklasyfikowane jako produkty związane ze sportem jest finalnie lub pośrednio zużywana na cele sportowe.

Metodologia pozyskiwania danych dotyczących popytu finalnego w cenach nabywcy w zakresie *stricte* produktów sportowych, tj. popytu gospodarstw domowych, popytu instytucji rządowych i samorządowych, instytucji non-profit, nakładów brutto na środki trwałe oraz eksportu przedstawiona jest dalej (Załącznik nr 3). Uwzględniono także szacunkową wielkość przyrostu zapasów (dodatnia wielkość o niewielkim udziale procentowym w całkowitej wartości przyrostu zapasów). W zakresie popytu pośredniego wzięto pod uwagę popyt pośredni wspomnianych już grup usług sportowych (92.6 oraz 91.2), które są odbiorcami produkcyjnymi produktów sportowych.

Obliczenia pomocnicze – import produktów sportowych

Pewnego komentarza i dodatkowych szacunków wymaga import produktów sportowych. Potencjalne zużycie produktów sportowych z importu (podaż) reprezentowane jest przez $I_{i(b)}^s$ (por. wzór 2), a zatem zużycie to wyrażone jest w cenach bazowych. W celu określenia popytu na produkty sportowe pochodzące z importu trzeba określić zużycie faktyczne i wyrazić je w cenach nabywcy. Import artykułów sportowych w cenach nabywcy uzyskano metodą szacunkową przyjmując założenie, że udział tego importu w cenach bazowych w produkcji globalnej w cenach bazowych $\frac{I_{i(b)}^s}{S_{i(b)}^{sc}} = \psi_i$ jest taki sam jak udział w cenach nabywcy. Następnie zastosowano go do określenia importu w cenach nabywcy:

$$I_{i(n)}^s = S_{i(n)}^{sc} \psi_i \quad (4)$$

Dla celów określania wartości dodanej „sportowej” – por. dalej pkt. 2.5, wyznaczono współczynniki charakteryzujące χ_i udział faktycznego wykorzystania produktów sportowych (popyt w cenach nabywcy) do potencjalnych możliwości wykorzystania produktów sportowych (podaż w cenach nabywcy). Przyjęto założenie, że produkty pochodzące z importu zużywane są na cele sportowe w takim samym udziale jak produkty krajowe. A zatem faktyczne zużycie produktów sportowych pochodzących z importu jest równe:

$$I_{i(n)}^{ds} = \chi_i I_{i(n)}^s \quad (5)$$

2.5. Obliczenia PKB i wartości dodanej sportu

PKB sportu

Określenie PKB związanego ze sportem oznacza w praktyce posiadanie informacji o popycie finalnym na produkty sportowe zużywane do celów sportowych, a więc informacji o spożyciu z dochodów osobistych ludności, spożyciu rządowym, wydatkach instytucji non-profit, akumulacji oraz eksporcie i imporcie tych produktów w cenach nabywcy:

$$PKB^s = \sum_i (PCE_i^s + G_i^s + NP_i^s + J_i^s + \Delta Q_i^s + (E_i^s - I_{i(n)}^{ds})) = \sum_i D_{i(n)}^s, \quad (6)$$

gdzie:

PCE_i^s - popyt gospodarstw domowych na produkty sportowe zaliczone do i-tej grupy bilansowej ($i = 1, 2, \dots, 40$);

G_i^s - popyt instytucji rządowych i samorządowych na produkty sportowe zaliczone do i-tej grupy bilansowej;

NP_i^s - popyt instytucji non profit na produkty sportowe zaliczone do i-tej grupy bilansowej;

J_i^s - nakłady brutto na środki trwałe związane z aktywnością sportową;

ΔQ_i^s - zmiana stanu zapasów produktów sportowych zaliczonych do i-tej grupy bilansowej;

E_i^s - eksport produktów sportowych zaliczonych do i-tej grupy bilansowej;

$I_{i(n)}^{ds}$ - import produktów sportowych zaliczonych do i-tej grupy bilansowej;

$D_{i(n)}^s$ - popyt krajowy na produkty sportowe zaliczone do i-tej grupy bilansowej (zużycie finalne krajowe).

Wszystkie wymienione wyżej kategorie przedstawione są w cenach nabywcy.

Wartość dodana sportu

Określenie wartości dodanej w poszczególnych działalnościach wytwarzających produkty sportowe wymaga przejścia z klasyfikacji poszczególnych grup bilansowych na klasyfikację działalności (za wyjątkiem grup 92.6, 92.7 i 91.2, dla których wartość dodana wyznaczona została metodą bezpośrednią, tj. na podstawie źródłowych danych statystycznych).

Po pierwsze, należy odpowiedzieć na pytanie, jaka część produkcji globalnej poszczególnych produktów stanowi wartość produktów sportowych przeznaczonych na cele sportowe. Po drugie, jaki udział mają poszczególne działalności w produkcji tych produktów. W pierwszym przypadku posłużono się udziałem popytu krajowego na produkty sportowe określonej grupy bilansowej w krajowej podaży tych produktów sportowych (współczynnik $\chi_i = \frac{Q_{i(n)}^s}{S_{i(n)}^{sk}}$).

$Q_{i(n)}^s$ jest całkowitym faktycznym zużyciem krajowych produktów sportowych i-tej grupy bilansowej, tj. zużyciem finalnym $D_{i(n)}^s$ i zużyciem pośrednim w wymienionych wcześniej grupach (92.6 i 91.2), przy oznaczeniu tego zużycia przez $DP_{i(n)}^s$ mamy $Q_{i(n)}^s = D_{i(n)}^s + DP_{i(n)}^s$.

Wartość produkcji globalnej produktów sportowych zużywanych na cele sportowe i -tej grupy bilansowej w cenach bazowych uzyskano szacunkowo z relacji $Q_{i(b)}^s = \chi_i \cdot S_{i(b)}^{sk}$ ⁴.

Następnie zidentyfikowano, korzystając z tablicy podaży za 2006 rok te działalności, w których wytwarzane są produkty sportowe o wartości $Q_{i(b)}^s$, przechodząc na wytwarzanie produktów sportowych według działalności: $X_{j(b)}^s = \sum_i \varphi_{ij} \cdot Q_{i(b)}^s$ przy użyciu współczynnika

$\varphi_{ij} = \frac{X_{j(b)}}{Q_{i(b)}^s}$ będącego odwrotnością udziału wartości produkcji globalnej i -tej produktowej

grupy bilansowej w wartości produkcji globalnej i -tej działalności.

Opierając się na tablicy wykorzystania (2006), w której jest informacja o wartości dodanej, można policzyć udziały wartości dodanej w produkcji globalnej poszczególnych rodzajów działalności (β_j). Udziały te - przy upraszczającym założeniu, że relacja wartości dodanej do produkcji globalnej w danej działalności nie zmienia się w zależności od rodzaju wytwarzanych przez tę działalność produktów sportowych – można odnieść do produkcji sportowej danej działalności.

Wartość dodaną sportu w danej działalności (VD_j) generowaną przez wytwarzanie produktów sportowych otrzymujemy więc następująco:

$$VD_j^s = \beta_j X_{j(b)}^s \quad (7)$$

⁴ W przypadku usług handlowych i transportowych należało oszacować marże jako osobne pozycje odpowiednich grup bilansowych produktowych w cenach bazowych. Marża handlowa jest produkcją globalną sekcji PKD – handel i naprawy w cenach bazowych. W cenach nabywcy, podobnie jak marża transportowa, dołączona jest do poszczególnych produktów. Marżę w cenach bazowych oszacowano przez odjęcie od wartości faktycznego zużycia produktów sportowych w cenach nabywcy odpowiednich podatków od produktów. Tak otrzymaną marżę rozszacowano na dwie produktowe grupy bilansowe: handel hurtowy i komisowy oraz handel detaliczny. Marżę transportową zaś umieszczono w odpowiednich grupach bilansowych, takich, jak np. usługi transportu lotniczego.

Wartość dodana sportu według PKD przedstawiona jest w Załączniku 4. Należy zauważyć, że $\sum_j VD_j^s$ nie jest równa $\sum_i D_{i(n)}^s$, tj. PKB sportu, bowiem odnosi się tylko do dochodów powstałych z tytułu wytwarzania produktów sportowych. Nie uwzględniona jest zatem ta część dochodów, która jest tworzona w innych działalnościach, a która pokrywa wydatki związane ze zużyciem finalnym produktów sportowych. Ponadto wyrażona jest w cenach bazowych, czyli bez podatków od produktów.

3. Wyniki Rachunku satelitarnego sportu dla Polski

Opracowanie Rachunku satelitarnego sportu dla Polski pozwoliło na obliczenie podstawowych wskaźników makroekonomicznych odnoszących się do udziału sportu w gospodarce narodowej ogółem. Ponadto określony został udział sportu w strukturze wydatków gospodarstw domowych oraz poziom aktywności sportowej Polaków.

3.1. Sport w kategoriach wskaźników makroekonomicznych

Wartość całkowita popytu finalnego na dobra i usługi sportu wyniosła w Polsce 20,7 mld zł w roku 2006. W ujęciu względnym jest to równoważne udziałowi PKB sportu w całkowitym PKB Polski w roku 2006 na poziomie 1,96%.

Z Tabeli 1 oraz Załącznika 6 wynika, że w podaży produktów sportowych i ich wykorzystania na cele sportu dominują usługi sektora sportowego, rekreacji i poprawy kondycji fizycznej, edukacji, handlu oraz usługi transportu. W zakresie produktów przemysłowych są to produkty przemysłu metalowego, sprzęt sportowy, ubrania, bielizna i preparaty farmaceutyczne.

Tabela 1. Wykorzystanie PKB na cele sportu w Polsce w roku 2006

Symbol PKWiU	Produkty (według PKWiU)	Wykorzystanie PKB na cele sportu, ceny nabywcy, w tys. zł	Struktura wykorzystania PKB na cele sportu (%)
(1)	(2)	(4)	(5)
01.22.1	Produkty rolnictwa (konie, owce, kozy)	31 105,4	0,15%
18.22	Ubrania wierzchnie	409 596,5	1,98%

18.23	Bielizna	168 694,4	0,81%
18.24	Odzież pozostała	176 241,8	0,85%
19.3	Obuwie	2 853,6	0,01%
22.12-22.13	Gazety i czasopisma	24 285,4	0,12%
24.42	Preparaty farmaceutyczne	237 602,2	1,15%
28.4	Wyroby metalowe pozostałe	54 453,3	0,26%
35.12.1	Łodzie	600 319,2	2,90%
35.12.9	Naprawy łodzi	1 977,3	0,01%
35.4	Rowery	634 808,2	3,06%
36.4	Sprzęt sportowy	207 193,2	1,00%
36.5	Gry i zabawki	15 755,7	0,08%
45.21.6; 45.23	Budowa obiektów inżynieryjnych oraz roboty specjalistyczne na cele sportu	1 359 089,9	6,56%
55.1	Usługi hoteli	19 935,6	0,10%
55.2	Usługi świadczone przez kempingi	14 083,1	0,07%
55.3-55.4	Usługi gastronomiczne	215 492,6	1,04%
55.5	Usługi stołówkowe	48 582,2	0,23%
63.3	Usługi turystyczne	1 574 066,3	7,59%
64.2	Usługi telekomunikacyjne	521 202,5	2,51%
80.1	Usługi szkolnictwa podstawowego	1 406 845,0	6,79%
80.2	Usługi szkolnictwa średniego	1 433 311,7	6,91%
80.3	Usługi szkolnictwa wyższego	970 016,7	4,68%
80.4	Usługi szkolnictwa dla dorosłych	452 320,0	2,18%
85.1	Usługi ochrony zdrowia	13 867,2	0,07%
92.6; 91.2	Usługi związane ze sportem	6 306 836,7	30,42%
92.7; 93.04- 93.05	Usługi rekreacyjne pozostałe oraz usługi związane z poprawą kondycji fizycznej	3 831 204,0	18,48%
	RAZEM	20 731 740,0	100,0%

Źródło: Obliczenia własne w ramach Rachunku satelitarne sportu dla Polski w roku 2006, Instytut Statystyki Publicznej, Główny Urząd Statystyczny, 2010.

W Załączniku 3 przedstawiono popyt finalny na artykuły sportowe według wyróżnionych grup bilansowych oraz popyt pośredni przedsiębiorstw i organizacji sportowych (grup 92.6 oraz 91.2). Zużycie pośrednie przedsiębiorstw i organizacji sportowych odbywa się głównie w ramach oferowania usług związanych ze sportem. Dotyczy to również zakupu sprzętu sportowego i odzieży sportowej, budowy obiektów sportowych, zakupu usług telekomunikacji i reklamy, hoteli i gastronomii, usług ochroniarskich oraz związanych z eksploatacją obiektów sportowych.

W ujęciu instytucjonalnym największy udział w kreowaniu popytu finalnego na dobra i usługi sportu mają gospodarstwa domowe (41%), instytucje rządowe i samorządowe (21%), instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych (15%) oraz zagranica (eksport 16%).

3.2. Zatrudnienie związane ze sportem

Informacje statystyczne dotyczące wielkości i struktury zatrudnienia w działalności związanej ze sportem i rekreacją pochodzą z badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny. Podstawowym źródłem danych jest Badanie aktywności ekonomicznej ludności (BAEL) za rok 2006. Badanie obejmuje wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych. Z zakresu badania wyłączona jest ludność przebywająca w gospodarstwach zbiorowych, tzn. w hotelach pracowniczych, internatach, domach studenckich, koszarach wojskowych, domach opieki itp.

BAEL dostarcza informacji o liczbie pracujących w całej gospodarce. Dla rachunku satelitarne sportu liczba pracujących jest wartością pochodną. Zgodnie z metodologią stosowaną w innych krajach może być ona wyznaczona przez koszty zatrudnienia, przy założeniu, że określona została wartość dodana i jej elementy oraz dostępna jest informacja o średnich płacach w danej działalności występującej w rachunku satelitarnym sportu.

Możliwe jest także określenie liczby pracujących bezpośrednio z relacji między wartością globalną (produkcją globalną) a liczbą pracujących w danej działalności. Biorąc pod uwagę dostępność danych statystycznych, w obu przypadkach należy wprowadzić upraszczające założenia. W pierwszym podejściu zakłada się, że wielkości średnich płac nie są zdywersyfikowane w zależności od rodzaju wytwarzanego produktu w danej działalności; w drugim zaś, że wydajność pracy w przypadku każdego wytwarzanego produktu w danej działalności jest taka sama.

W niniejszym opracowaniu liczba osób pracujących w każdej sekcji gospodarki narodowej została uzyskana bezpośrednio na podstawie danych jednostkowych. Wydzielenie liczby pracowników związanych z produkcją sportową w danym sektorze zostało dokonane na podstawie współczynnika produkcji globalnej sportu w danej sekcji PKD do jej globalnej produkcji ogółem. Przyjętym założeniem upraszczającym jest jednakowa produktywność pracowników w ramach sekcji PKD.

Na podstawie rezultatów zaprezentowanych w Tabeli 2 widzimy, że około 225,5 tysiąca osób pracuje w sektorach związanych ze sportem i wytwarzających usługi oraz produkty na rzecz sektora sportowego. Stanowią oni 1,54% ogółu zatrudnionych w gospodarce polskiej. Sekcja O w klasyfikacji PKD obejmuje m.in. usługi związane ze sportem i rekreacją, które odpowiadają statystycznej definicji sportu. Uzyskane wyniki wskazują więc na 73 tysiące zatrudnionych związanych bezpośrednio z sektorem sportowym. Pozostałe 153 tysiące pracujących związanych jest z innymi sektorami wytwarzającymi produkty i usługi na potrzeby i w wyniku funkcjonowania sektora sportowego w Polsce.

Sektorem, w którym sport kreuje najwięcej miejsc pracy jest edukacja, w której szacuje się, że niemal 80 tysięcy zatrudnionych związanych jest ze sportem. Ta liczba obejmuje także instruktorów sportowych pracujących w szkołach sportowych nie będących częścią systemu powszechnej edukacji oraz nauczycieli wychowania fizycznego w uczelniach wyższych i szkołach policealnych.

Tabela 2. Pracujący w sporcie według sekcji PKD

Symbol PKD	Pełna nazwa sekcji PKD	Pracujący w sporcie (w tys.)
A	Rolnictwo	0,4
B	Rybołówstwo i rybactwo	*
C	Górnictwo i kopalnictwo	0,1
D	Przetwórstwo przemysłowe	28,1
E	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,1
F	Budownictwo	6,5
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	18,4
H	Hotele i restauracje	4,8
I	Transport, gospodarka magazynowa i łączność	12,5
J	Pośrednictwo finansowe	*
K	Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	1,1
L	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	0,3
M	Edukacja	79,5
N	Ochrona zdrowia i opieka społeczna	1,1
O	Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	73,0
	RAZEM	225,5

Źródło: Obliczenia na podstawie danych BAEL za rok 2006, GUS.

* Bezpośrednio w wytwarzaniu produktów sportowych zatrudnionych jest mniej niż 0,1 tys. osób.

Innymi ważnymi sektorami, na które sport oddziałuje, choć w mniejszym stopniu, jest przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny, transport, gospodarka magazynowa i łączność oraz sektor hoteli i restauracji.

Zarówno w przypadku bezpośredniego jak i pośredniego wpływu sektora sportowego na funkcjonowanie gospodarki, część produkcji globalnej przypadająca na sektor sportowy oszacowana została na podstawie danych o wielkości konsumpcji i spożycia. Sekcja G klasyfikacji PKD - Handel hurtowy i detaliczny obejmuje zarówno usługi handlu artykułami sportowymi i niezbędnymi dla uprawiania sportu i rekreacji oraz zakupy i naprawę pojazdów mechanicznych. Te ostatnie mogą pełnić zarówno bezpośrednie, jak również pośrednie funkcje w działalności związanej ze sportem. Najważniejszą pozycją w sekcji transport, gospodarka magazynowa i łączność jest wartość rynku telewizji sportowych oraz prasy sportowej. Przetwórstwo przemysłowe to głównie produkcja sprzętu sportowego, natomiast sekcja H - Hotele i restauracje obejmuje przede wszystkim usługi gastronomiczne towarzyszące imprezom sportowym.

3.3. Wydatki na sport gospodarstw domowych

Celem poniższego podrozdziału jest głębsza i bardziej szczegółowa analiza struktury wydatków gospodarstw domowych na dobra i usługi związane ze sportem, rozumianym zgodnie z definicją Ustawy o Kulturze Fizycznej i Sporcie (Dz.U. 1996 Nr 25 poz. 113, z późniejszymi zmianami). Do działalności sportowej zalicza się zarówno kwalifikowane i amatorskie uprawianie sportu, jak również wychowanie fizyczne, rekreację ruchową i rehabilitację ruchową. Takie podejście jest do pewnego stopnia warunkowane przez stopień agregacji dostępnego materiału empirycznego, który uniemożliwia rozdzielenie ponoszonych wydatków na poszczególne działania w ramach sportu.

W niniejszym opracowaniu zaprezentowana jest struktura konsumpcji sportowej gospodarstw domowych oraz jej najważniejsze pozycje. Aspekty, które są ważne z ekonomicznego punktu widzenia i służą jako podstawowe wskaźniki dobrostanu, takie jak

zróznicowanie struktury wydatków ze względu na podstawowe cechy gospodarstw domowych są poza polem zainteresowania rachunku satelitarne i są dostępne w innych publikacjach, np. *Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej w roku 2008*. Przedmiotem niniejszego opracowania jest zidentyfikowanie grup towarów i usług związanych ze sportem, na które gospodarstwa domowe przeznaczają znaczne fundusze w skali kraju. Należy już na wstępie zaznaczyć, że tylko nieco ponad 25% gospodarstw domowych deklarowało wydatki związane ze sportem i to w sposób niezależny od poziomu uzyskiwanego dochodu.

Założenia metodologiczne

Dane dotyczące spożycia towarów i usług związanych ze sportem i rekreacją ruchową gospodarstw domowych, pochodzące z badania budżetów gospodarstw domowych oraz z badania uczestnictwa w sporcie, obejmują wydatki pokrywane z dochodów osobistych. Badanie dotyczące aktywności w zakresie sportu i rekreacji ruchowej zostało przeprowadzone jako moduł do badania budżetów gospodarstw domowych, dzięki czemu można połączyć wyniki obu badań i uzyskać bardziej kompleksowy obraz konsumpcji sportowej w Polsce.

Analizie zostały poddane więc dwa zbiory danych. Jeden, szerszy pochodzący z Badania budżetów gospodarstw domowych (BBGD) obejmuje informacje zebrane od 01.01.2008 do 31.12.2008; drugi bardziej wyspecjalizowany i ukierunkowany zbiór danych - moduł do BBGD dotyczący uczestnictwa w sporcie i rekreacji ruchowej, był tworzony w okresie 01.07.2008 – 30.09.2008 i zawiera informacje retrospektywne dotyczące konsumpcji sportowej w ostatnich 12 miesiącach.

Wszystkie gospodarstwa wypełniające ankietę modułową o sporcie przekazywały również informacje o pozostałych dochodach i wydatkach. Jednak badanie modułowe objęło tylko 1/8 badanej populacji gospodarstw domowych. Drugim problemem jest fakt, iż część wydatków, w tym także konsumpcja związana ze sportem i rekreacją ruchową wykazuje

wyraźne wahania sezonowe, co powoduje pewne rozbieżności w informacji płynącej z obu badań. Nawet ograniczenie się do analizy małej podgrupy gospodarstw uczestniczących w obu badaniach nie likwiduje znacznych różnic w deklarowanym poziomie wydatków w obu ankietach. Kolejna trudność metodologiczna odnosi się do sposobu zadawania pytań o wydatki, które w badaniu dotyczącym sportu i rekreacji ruchowej zadawane są wprost, natomiast w Badaniu budżetów gospodarstw domowych są one niejednokrotnie łączone z innymi typami wydatków, niekoniecznie powiązanych ze sportem. Z tego powodu dokonano dezagregacji danych i szacunku udziału wydatków związanych bezpośrednio ze sportem w pewnych kategoriach wydatków.

Pierwszym krokiem analizy było wyodrębnienie wśród kategorii rozchodów uwzględnionych w Badaniu budżetów gospodarstw domowych tych, które są bezpośrednio związane ze sportem. W tym miejscu należy podkreślić, iż wśród kategorii rozchodów stosunkowo łatwo jest wyróżnić pozycje związane ze sportem, natomiast rozróżnienie pomiędzy rekreacją a turystyką jest do pewnego stopnia arbitralne. W przypadku każdego typu rozchodu starano się wybrać wielkości o najmniejszym stopniu agregacji. W przypadku kategorii, dla których było to możliwe posłużono się sześciocyfrowymi kodami wydatków. Jednak nawet taki stopień dezagregacji informacji nie zawsze prowadził do wyodrębnienia wydatków związanych z szeroko pojętym sportem. W przypadku, gdy dana kategoria rozchodów obejmowała zarówno wydatki związane ze sportem, jak również inne typy wydatków starano się oszacować udział wydatków związanych ze sportem w danej kategorii i w ostatecznym rachunku uwzględnić jedynie odpowiednią część danej pozycji. Tabela 3 przedstawia rozpatrywane kategorie rozchodowe gospodarstw domowych.

Pierwsze dwie pozycje Tabeli 3 stanowią wydatki na odzież i obuwie. Te kategorie wydatków obejmują obuwie i odzież sportową, które mogą być wykorzystywane również do innych czynności niż kwalifikowane bądź rekreacyjne uprawianie sportu. Dlatego też uwzględniono tylko część wydatków na te dobra.

Tabela 3. Klasyfikacja rozchodów w Badaniu budżetów gospodarstw domowych

Symbol	Kategoria rozchodów
031	Odzież
032	Obuwie
062321	Usługi medyczne pomocnicze i medycyny niekonwencjonalnej
071311	Rowery
092111	Sprzęt trwałego użytku do rekreacji na wolnym powietrzu
092221	Sprzęt trwałego użytku do rekreacji w pomieszczeniach
092311	Konserwacja i naprawa innego sprzętu trwałego użytku związanego z rekreacją i kulturą
093211	Sprzęt sportowy i kempingowy do rekreacji na wolnym powietrzu
093212	Naprawa sprzętu sportowego i kempingowego (do rekreacji na wolnym powietrzu)
094111	Usługi w zakresie rekreacji i sportu
094232	Opłaty za radio i telewizję kablową
095212	Czasopisma pozostałe
096111	Turystyka zorganizowana w kraju
096112	Turystyka zorganizowana za granicą
096113	Turystyka zorganizowana dla dzieci
101111	Przedszkola
101112	Nauczanie początkowe
101113	Szkoła podstawowa
102111	Gimnazja
102112	Szkoły zasadnicze, średnie techniczne i zawodowe, licea
103111	Szkolnictwo policealne
104111	Szkolnictwo wyższe
111	Żywnienie zbiorowe
112	Zakwaterowanie

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Departament Warunków Życia.

Odpowiednie udziały wydatków związanych ze sportem ustalono porównując deklarowaną wysokość wydatków poniesionych w badaniu modułowym Uczestnictwo Polaków w sporcie z wielkościami wynikającymi z wydatków gospodarstw domowych.

Pozycja usługi medyczne pomocnicze i medycyny niekonwencjonalnej obejmuje wydatki związane z zaleconym uczestnictwem w gimnastyce korekcyjnej, a więc częścią rehabilitacji ruchowej. Przyjęto, że wszystkie wydatki w tej kategorii dzielą się proporcjonalnie i w zestawieniu wydatków uwzględniono odpowiednią część wydatków tej kategorii. Kolejną rozpatrywaną pozycją są wydatki poniesione na zakup rowerów. Przyjęto, iż całość tej pozycji stanowią wydatki związane z rekreacją bądź sportem. Następne dwie kategorie rozchodów to wydatki na zakup sprzętu trwałego użytku do rekreacji na wolnym powietrzu oraz sprzęt trwałego użytku przeznaczony do rekreacji w pomieszczeniach. Z uwagi na ściśle określony cel wykorzystania sprzętu wydatki deklarowane w tej pozycji w całości zaliczono do wydatków gospodarstw domowych związanych ze sportem i rekreacją ruchową.

Pozycja konserwacja i naprawa innego sprzętu trwałego użytku związanego z rekreacją i kulturą zawiera obok wydatków bezpośrednio związanych z uprawianiem sportu, także inne wydatki. Wobec tego, aby obliczyć część przypadającą na sprzęt sportowy zsumowano wydatki ponoszone przez gospodarstwa domowe na sprzęt trwałego użytku związany z rekreacją i kulturą, a następnie obliczono udział wydatków związanych ze sportem i rekreacją w całości tej kategorii. W końcowym rachunku uwzględniono odpowiednią część tej kategorii.

Kolejną grupą są wydatki ponoszone na zakup sprzętu sportowego i kempingowego związanego z rekreacją na wolnym powietrzu. Nazwa i szczegółowa zawartość tej pozycji wskazuje, iż obliczając wydatki związane ze sportem i rekreacją należy uwzględnić jej wartość w całości. Również pozycja Usługi w zakresie sportu i rekreacji zostanie uwzględniona w całości.

Pozycja wydatki na radio i telewizję kablową obejmuje wydatki gospodarstw domowych związane z oglądaniem sportowych kanałów telewizyjnych, w tym koszty abonamentów

prywatnych telewizji, których zakupy są dla części gospodarstw domowych umotywowane możliwością śledzenia wydarzeń sportowych. Poziom czytelnictwa prasy sportowej jest niższy niż oglądania telewizji. Udział prasy sportowej w rynku czasopism oszacowano na podstawie informacji o rynku prasowym.

Kolejne trzy pozycje wydatków odnoszą się do wydatków związanych z turystyką, jednakże w badaniu budżetów gospodarstw domowych pozycja turystyka zorganizowana obejmuje również koszt poniesiony na uczestnictwo w obozach sportowych. Udział wydatków związanych ze sportem w każdej kategorii turystyki został wyznaczony na podstawie kwoty wydatków związanych z uczestnictwem w obozach sportowych i rekreacyjnych. Przyjęte założenie jest pewnym uproszczeniem, gdyż większość obozów sportowych odbywa się w kraju, jednak z uwagi na brak dostępności szczegółowych danych w tym zakresie nie można dokonać bardziej precyzyjnych oszacowań.

Przedostatnią uwzględnioną kategorią są wydatki związane z edukacją. Wychowanie fizyczne stanowi ważny element procesu edukacyjnego i wydatków z nim związanych nie należy pomijać szacując całość ponoszonych wydatków na dobra i usługi związane ze sportem. Udział wydatków sportowych w tej pozycji w całości wydatków oszacowano na podstawie informacji o liczbie etatów nauczycielskich ogółem i liczbie etatów nauczycielskich w zakresie wychowania fizycznego. Oszacowanie nie uwzględnia faktu, iż w klasach początkowych uczniowie nie mają zajęć wychowania fizycznego z wyspecjalizowanym nauczycielem.

Ostatnie dwie pozycje obejmują wydatki ponoszone w wyniku uczestnictwa w sporcie, nie będąc podstawowym wkładem w rywalizację sportową i rekreację. Obejmują one wydatki na wyżywienie i zakwaterowanie. Wydatki na zakup żywności obejmują napoje i żywność regenerującą wykorzystywaną podczas zawodów i ćwiczeń sportowych, jak również posiłki, których spożycie jest generowane przez czynne bądź bierne uczestnictwo w sporcie. W analogiczny sposób generowane są wydatki w zakresie zakwaterowania.

Konsumpcja sportowa gospodarstw domowych - wyniki

Ostatnim etapem przeprowadzonej analizy było oszacowanie struktury wydatków konsumpcyjnych związanych ze sportem i rekreacją. Rozpatrywane kategorie wydatków gospodarstw domowych można zagregować w 5 głównych grup: wydatki na odzież i obuwie sportowe, wydatki na sprzęt sportowy i rekreacyjny, wydatki na usługi w zakresie sportu i rekreacji, wydatki na uczestnictwo w obozach sportowych oraz opłaty związane z uczestnictwem dzieci i młodzieży w zajęciach wychowania fizycznego.

Zgodnie z wynikami badania Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej w 2008 r. prawie 80% gospodarstw domowych deklaruje posiadanie sprzętu sportowego. Jednak tylko 29% gospodarstw domowych deklaruje ponoszenie jakichkolwiek wydatków związanych ze sportem i rekreacją w okresie od 1.10.2007 do 30.09 2008. Przeciętna miesięczna kwota wydatków na cele sportowo-rekreacyjne w tym okresie wynosiła 248 złotych. Najczęstszym typem wydatku są opłaty za udział w zajęciach sportowych i rekreacji ruchowej (17%), oraz związane z zakupem odzieży i obuwia sportowego (16%). Najczęściej deklarowanym typem posiadanego sprzętu sportowego jest rower. Pomimo powszechności posiadania sprzętu sportowego tylko 9% gospodarstw domowych zadeklarowało wydatki na jego zakup.

Szczegółowy obraz wydatków sportowych można uzyskać analizując łącznie informacje pochodzące z Badania budżetów gospodarstw domowych oraz jego modułu dotyczącego sportu i rekreacji ruchowej. Niewątpliwą zaletą Badania budżetów gospodarstw domowych jest ośmiokrotnie większa liczebność próby. Z drugiej strony, informacje o wydatkach gospodarstw domowych na towary i usługi związane ze sportem w pewnych kategoriach zostały połączone z wydatkami, które nie są związane ze sportem. Z tego powodu dla wybranych kategorii produktów i usług dokonano oszacowań udziału wydatków, które w sposób bezpośredni odnoszą się do uprawiania sportu, bądź rekreacji ruchowej. Następnie informacje o miesięcznych wydatkach zostały uogólnione do kwot rocznych. W przypadku grup towarów i usług, które występowały w obu badaniach, obliczając udział wydatków

związanych ze sportem w Badaniu budżetów gospodarstw domowych posługiwano się informacjami z badania o uczestnictwie Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej.

W Tabeli 4 zestawiono strukturę wydatków gospodarstw domowych na zakup towarów i usług związanych ze sportem. Należy zaznaczyć, że zestawienie to jest znacznie szersze niż w badaniu uczestnictwa Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej. Uwzględnia ono między innymi wydatki związane z zajęciami wychowania fizycznego, gastronomią (związaną z uczestnictwem w zajęciach, rywalizacji i wydarzeniach sportowych) oraz z zakwaterowaniem związanym z czynnym lub biernym uczestnictwem w sporcie i rekreacji ruchowej.

Tabela 4. Wydatki gospodarstw domowych związane ze sportem

Kategoria wydatków	Udział w wydatkach (%)
Odzież	8,80
Obuwie	1,31
Usługi medyczne pomocnicze, niekonwencjonalne	0,21
Rowery	6,15
Sprzęt trwałego użytku do rekreacji na wolnym powietrzu	2,35
Sprzęt trwałego użytku do rekreacji w pomieszczeniach	0,75
Konserwacja sprzętu trwałego użytku do rekreacji	0,05
Sprzęt sportowy i kempingowy do rekreacji na wolnym powietrzu	13,42
Naprawa sprzętu sportowego i kempingowego do rekreacji na wolnym powietrzu	0,15
Usługi w zakresie sportu i rekreacji	23,63
Opłaty za radio i telewizję kablową	3,99
Czasopisma sportowe	0,79
Turystyka zorganizowana krajowa	9,34
Turystyka zorganizowana zagraniczna	12,48
Turystyka zorganizowana dla dzieci	3,70
Opłaty - przedszkole	3,00
Opłaty - nauczanie początkowe	0,19
Opłaty - szkoła podstawowa	0,56
Opłaty - gimnazjum	0,29

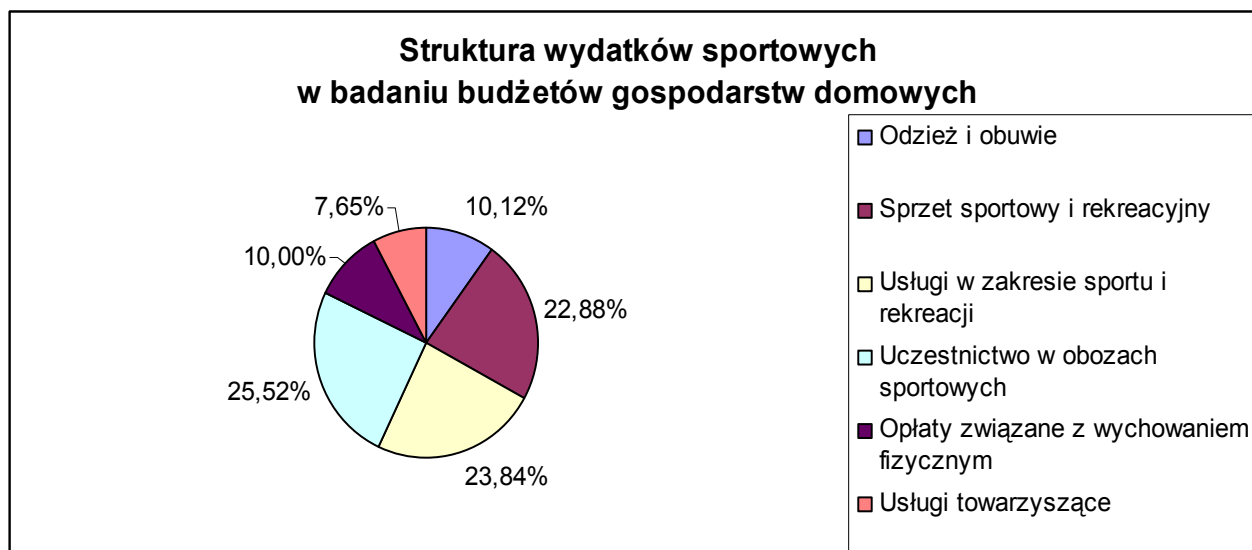
Opłaty - szkoły zawodowe, liceum	0,45
Opłaty - szkoła policealna	0,12
Opłaty - szkoła wyższa	5,39
Usługi gastronomiczne (żywienie zbiorowe)	2,54
Hotele i pensjonaty (zakwaterowanie)	0,33
RAZEM	100,00

Źródło: Opracowanie na podstawie danych GUS (Badanie budżetów gospodarstw domowych, 2008).

Poziom wydatków gospodarstw domowych może być niedoszacowany w efekcie przyjęcia arbitralnego założenia o nieuwzględnianiu kosztów transportu. Przyjęto, że ich wartość związana z uczestnictwem w obozach i zajęciach sportowych jest mała.

Na Wykresie 1 zilustrowano strukturę wydatków gospodarstw domowych związanych ze sportem i rekreacją, grupując poszczególne kategorie dóbr i usług konsumpcyjnych. Trzy typy wydatków związanych ze sportem stanowią podobną część budżetu gospodarstw domowych: wydatki związane z uczestnictwem w obozach sportowych i rekreacyjnych (26%), innymi usługami w zakresie sportu i rekreacji ruchowej (24%), zakupem sprzętu sportowego i rekreacyjnego (23%).

Wykres 1. Struktura wydatków sportowych gospodarstw domowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (Badanie budżetów gospodarstw domowych, 2008).

Mniejsze znaczenie w całości konsumpcji towarów i usług związanych ze sportem przez gospodarstwa domowe posiadają wydatki przeznaczane na zakup odzieży i obuwia sportowego (10%), oraz opłaty związane z zajęciami wychowania fizycznego (10%). Kategorią o najmniejszym udziale w całkowitych wydatkach są sumy przeznaczane na usługi towarzyszące uczestnictwu w sporcie i rekreacji (8%).

Ostatnim krokiem analizy poziomu konsumpcji sportowej gospodarstw domowych było przejście od klasyfikacji kategorii wydatków w badaniu budżetów gospodarstw domowych do struktury wyznaczonej zgodnie z klasyfikacjami zastosowanymi w rachunku satelitarnym sportu (PKD i PKWiU).

Zgodnie z klasyfikacjami grup produktów i działań związanych ze sportem (PKD i PKWiU, Załącznik 5) największy udział w wydatkach konsumpcyjnych mają wydatki na zakup usług związanych z turystyką, rekreacją i sportem. Innymi ważnymi pozycjami są środki przeznaczane na zakup sprzętu sportowego, odzieży sportowej, motocykli i rowerów oraz usług szkolnictwa wyższego. Grupa związana z zakupem sprzętu sportowego nie wymaga szerszego komentarza. W kategorii motocykle i rowery wydatki związane ze sportem to przede wszystkim zakup rowerów.

Kategoria – usługi szkolnictwa wyższego - obejmuje wydatki związane z bezpośrednim uczestnictwem studentów w zajęciach sportowych. Należy zaznaczyć, że ponad połowa z około dwóch milionów studentów w Polsce płaci za studia. Ponadto, studenci studiów bezpłatnych często uczęszczają w ramach obowiązkowego wychowania fizycznego na odpłatne zajęcia sportowe. Wydatki na bierne uczestnictwo w sporcie, tzn. zakup telewizyjnych programów sportowych i prasy sportowej stanowią poniżej 5% całkowitych wydatków związanych ze sportem.

Podsumowując przeprowadzoną analizę danych mikroekonomicznych zebranych na poziomie gospodarstwa domowego należy zwrócić uwagę, iż oba źródła danych wskazały na

podobną kwotę globalnych wydatków związanych ze sportem. Można zatem uznać, że przyjęte założenia metodologiczne są uzasadnione. W efekcie oszacowano udział konsumpcji towarów i usług związanych ze sportem. Stanowi on około 1,2% całkowitych wydatków gospodarstw domowych. W analizie struktury wydatków w ujęciu produktów i usług, poza oczywistymi kategoriami, takimi jak wydatki na zakup sprzęt sportowego oraz usług sportowych i turystycznych, duże znaczenie mają: zakup rowerów, ubrań umożliwiających uprawianie sportu oraz wydatki na sport ponoszone w ramach opłat za edukację. Pozostałe pozycje mają mniejsze znaczenie.

3.4. Aktywność sportowa Polaków

Promowanie uczestnictwa w sporcie zajmuje obecnie ważną rolę w polityce publicznej. W ostatnich latach znaczne środki przeznaczono na budowę nowych obiektów sportowych i poprawę stanu już istniejących. Zaangażowanie władz publicznych w sport jest uzasadnione, ponieważ z uczestnictwem w sporcie związanych jest wiele dodatkowych pozytywnych efektów. Są to: lepsze zdrowie (Cowley, 2004), pozytywny wpływ na osiągnięcia edukacyjne (Cornelisen i Pfeifer, 2007), lepsza pozycja na rynku pracy i zwiększona wydajność pracy (Lechner, 2008), intensyfikacja życia towarzyskiego (Downward i Riordan, 2007) i niższy wskaźnik przestępczości (Caruso, 2010). Znacznie mniej wiadomo na temat czynników ekonomicznych determinujących zaangażowanie w aktywność fizyczną i relacji między czynnikami gospodarczymi i uczestnictwem w sporcie.

Poważnym wyzwaniem dla naukowego badania sportu jest trudność w zdefiniowaniu kategorii sport. W szczególności, nie ma ogólnej zgody, które formy aktywności fizycznej powinny być traktowane jako sport, a które jako rekreacja. Według definicji Rady Europy (1992), sport obejmuje wszystkie formy aktywności fizycznej, które mają na celu poprawienie kondycji fizycznej i psychicznej, a także stosunków społecznych lub osiągnięcie wyników w konkursach na wszystkich szczeblach współzawodnictwa. Dlatego rekreacja powinna być traktowana jako sport.

Celem poniższego podrozdziału jest przedstawienie głównych społeczno-ekonomicznych determinantów aktywności fizycznej. Wykorzystane zostało kompleksowe badanie statystyczne dotyczące uczestnictwa w sporcie w Polsce. Wyznaczono względny wpływ czynników ekonomicznych i demograficznych na zapotrzebowanie na zajęcia sportowe w Polsce. W tym celu wykorzystane zostały dwa duże zbiory danych społeczno-ekonomicznych: Badanie budżetów gospodarstw domowych (BBGD) i dodatkowe dane na temat uczestnictwa w sporcie. W szczególności określono względny wpływ cech takich jak wiek, wykształcenie, miejsce zamieszkania i poziom dochodu na prawdopodobieństwo uczestnictwa w zajęciach sportowych. Biorąc pod uwagę, że w ostatnich latach wzrosło zainteresowanie sportem i nastąpiła duża poprawa stanu infrastruktury sportowej oraz fakt, że Polska będzie współorganizatorem piłkarskich mistrzostw Europy i innych imprez o ponadnarodowym znaczeniu, postawiono pytania ważne z punktu widzenia prowadzonej polityki gospodarczej: czy niski poziom dochodów działa jako istotna bariera do uprawiania sportu, oraz czy istnieją regionalne różnice w uczestnictwie sportowym w Polsce. Zaprezentowana analiza koncentruje się wokół jedenastu najbardziej popularnych dyscyplin sportowych w Polsce.

Analiza danych empirycznych

Badania potwierdzają znaczny wpływ cech społeczno-ekonomicznych, takich jak formy zatrudnienia i poziom wykształcenia na uczestnictwo w sporcie, w przeciwieństwie do cech ekonomicznych takich jak liczba godzin pracy i poziom dochodów gospodarstw domowych, które mogą wskazywać na występowanie efektu dochodowego i substytucyjnego. Farrel i Shields (2002) oraz Downward i Riordan (2007) również wskazują na znaczenie cech demograficznych, szczególnie płci i cech gospodarstwa domowego, takich jak obecność dzieci, które wpływają na udział w poszczególnych dyscyplinach sportowych. Badania wskazują, że mężczyźni mają tendencję do większego udziału w sporcie niż kobiety, a spadek poziomu uczestnictwa w sporcie jest związany z wiekiem, życiem w związku i obecnością dzieci w gospodarstwie domowym. Jest on szczególnie istotny w przypadku kobiet. Ponadto,

styl życia i deklarowanie lepszego zdrowia sprzyjają zwiększonemu udziałowi w sporcie, a palenie zmniejsza ten udział.

Średni wskaźnik uczestnictwa w sporcie w Europie wynosi nieco ponad 40%, przy czym jest on niższy w południowej i wyższy w północnej części Europy (Gratton i Taylor, 2000). Udział w sporcie w Polsce jest nieznacznie niższy w porównaniu z innymi krajami europejskimi. W Polsce 38% respondentów zadeklarowało udział w co najmniej jednej z 32 rodzajów aktywności sportowej w ciągu 4 tygodni poprzedzających badanie. Wywodzą się oni z ponad połowy analizowanych gospodarstw domowych. Ponadto, wyniki wykazują niewielką różnicę między mężczyznami i kobietami. Spośród mężczyzn, 40% deklaruje udział w zajęciach sportowych, natomiast wśród kobiet 35%.

Tabela 5. Uczestnictwo Polaków w sporcie (w procentach)

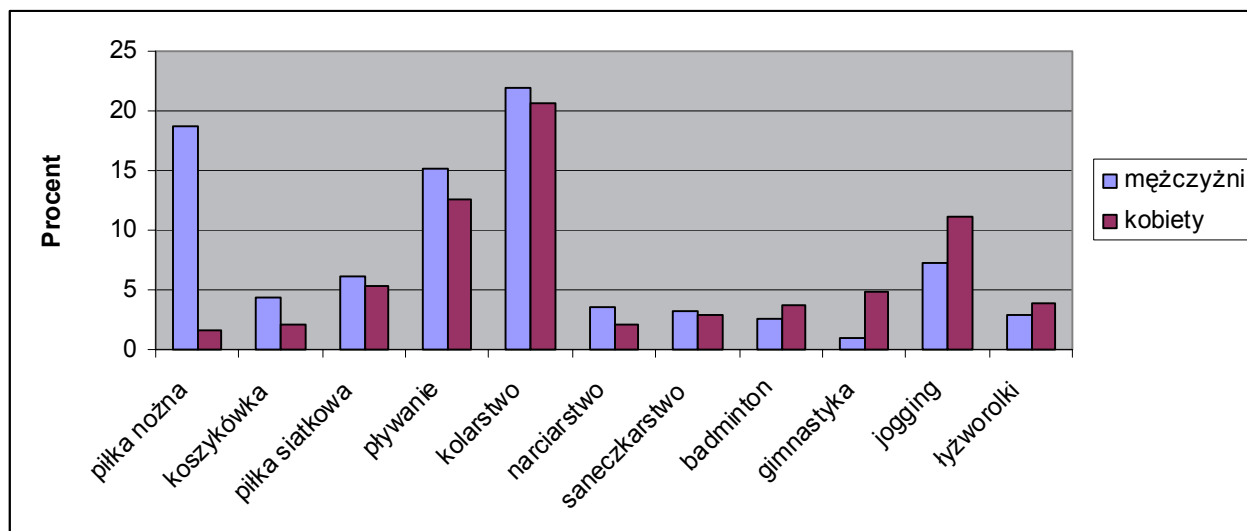
Dyscyplina	Procent populacji
co najmniej jedna dyscyplina sportowa	37,6%
kolarstwo, jazda na rowerze	21,2%
pływanie	13,9%
piłka nożna	10,0%
jogging, spacer, nordic walking	9,2%
piłka siatkowa	5,7%
inne gry świetlicowe	4,2%
jazda na łyżworolkach, deskorolce, wrotkach	3,4%
koszykówka	3,2%
badminton	3,1%
saneczkarstwo	3,0%
gimnastyka	3,0%
narciarstwo, snowboard	2,8%
taniec	2,4%
kulturystyka i sporty siłowe	2,4%
tenis stołowy	2,3%
łyżwiarstwo	2,3%
piłka ręczna	2,0%
szachy	1,8%

lekkoatletyka	1,7%
wędkarstwo	1,6%
kręgle	1,6%
inne rodzaje sporu i rekreacji	1,3%
pozostałe sporty wodne	1,1%
tenis ziemny, squash	0,9%
bilard, snooker	0,8%
jeździectwo, jazda konna	0,7%
judo, karate, tai-chi	0,7%
żeglarstwo	0,6%
brydż	0,5%
inne zespołowe gry sportowe	0,4%
nurkowanie	0,3%
joga	0,2%
N	13 606

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS (Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji, 2008).

Dalsza część analizy skoncentrowana była na określeniu najbardziej popularnych dyscyplin sportowych w Polsce. Pełne zestawienie popularności dyscyplin sportowych pod względem aktywnego uczestnictwa przedstawiono w Tabeli 5. Trzy najbardziej popularne dyscypliny sportowe w Polsce to kolarstwo (deklarowane przez 21% ludności), pływanie (14%), piłka nożna (10%). Na następnych pozycjach znalazły się jogging, spacer (9%, włączając w to nordic walking), siatkówka (6%), wrotki (3%), koszykówka (3%), badminton (3%), gimnastyka (3%), narciarstwo (3%). Wskaźnik udziału w każdej z pozostałych dyscyplin sportowych nie przekracza 3%, za wyjątkiem gier świetlicowych (4%), które traktujemy jako czystą rekreację, a nie sport. Należy zaznaczyć, że gimnastyka obejmuje fitness i ćwiczenia w siłowni.

Wykres 2. Płeć a uczestnictwo Polaków w wybranych dyscyplinach sportowych

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS (Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji, 2008).

Dane pokazują znaczne zróżnicowanie w dyscyplinach sportu uprawianych przez mężczyzn i kobiety. Na Wykresie 2 oraz w Tabeli 6 przedstawiono odsetek kobiet i mężczyzn uprawiających najbardziej popularne dyscypliny. Mężczyźni preferują kolarstwo, piłkę nożną, pływanie i jogging oraz spacer i nordic walking, podczas gdy kobiety wolą, poza jazdą na rowerze, pływanie, jogging i siatkówkę. Największe różnice obserwuje się w piłce nożnej, koszykówce i narciarstwie, w których przeważają mężczyźni. Z drugiej strony, kobiety dominują w takich dyscyplinach sportowych jak jogging, gimnastyka i badminton.

Tabela 6. Uczestnictwo w wybranych dyscyplinach sportowych (w procentach)

Dyscyplina	Populacja		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
co najmniej jedna dyscyplina	37,6	40,0	35,2
piłka nożna	10,0	18,7	1,6
koszykówka	3,2	4,4	2,1
piłka siatkowa	5,7	6,1	5,3
pływanie	13,9	15,2	12,6

kolarstwo, jazda na rowerze	21,2	21,9	20,6
narciarstwo, snowboard	2,8	3,5	2,0
saneczkarstwo	3,0	3,2	2,9
badminton	3,1	2,5	3,7
gimnastyka	3,0	1,0	4,9
jogging, spacery	9,2	7,2	11,2
jazda na łyżworolkach	3,4	2,9	3,8
N	13605	6508	7097

Źródło: Obliczenia na podstawie: Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji, GUS, 2008.

Kolejne tabele prezentują rozkład uczestnictwa w sporcie względem podstawowych cech społeczno-demograficznych. Wiek odgrywa ważną rolę w oddziaływaniu na uczestnictwo w sporcie. Na podstawie danych zaprezentowanych w Tabeli 7 można zauważyć, że uczestnictwo w sporcie rozpoczyna się w wieku przedszkolnym. Najwięcej uczestników zajęć sportowych jest w grupie 7-14 lat (62%) oraz wśród młodzieży w wieku 15-25 lat pozostającej w systemie szkolnym (61%). Dla porównania, w tej samej grupie wiekowej pozostającej poza szkołą stopa uczestnictwa w sporcie wynosi zaledwie 42%. W starszych rocznikach wieku uczestnictwo w sporcie jest niższe. Do aktywnego uprawiania sportu niezbędne są dobra kondycja i ogólna sprawność, zatem spadek uczestnictwa wraz z wiekiem jest znacznie większy w sportach ich wymagających, np. w piłce nożnej, koszykówce i siatkówce. W przypadku joggingu i spacerów spadek stopy uczestnictwa jest znacznie mniejszy. Osoby starsze wybierają raczej dyscypliny mniej wymagające fizycznie. Odmiernym rozkładem względem wieku od pozostałych dyscyplin sportowych charakteryzuje się jazda na łyżworolkach. Największy procent uczestników jest obserwowany wśród uczniów szkół pierwszego stopnia, dla innych grup wiekowych jest to dyscyplina o niewielkim znaczeniu. W szczególności dotyczy to osób dorosłych oraz pozostających poza systemem edukacji.

Tabela 7. Aktywność sportowa a wiek uczestnika (w procentach)

Dyscyplina	Grupy wiekowe					
	0-6	7-14	15-25s	15-25	25-50	50+
co najmniej jedna dyscyplina	35,7	43,9	62,7	61,7	42,1	34,1
piłka nożna	1,6	10,3	28,5	23,9	13,4	5,1
koszykówka	2,1	0,2	7,9	9,0	4,3	1,9
piłka siatkowa	5,3	1,1	12,4	13,6	5,6	4,9
pływanie	12,6	11,2	25,1	27,1	18,6	13,3
kolarstwo, jazda na rowerze	21,2	25,4	40,8	32,9	19,1	19,6
narciarstwo, snowboard	2,0	2,3	4,5	4,9	2,6	3,2
saneczkarstwo	2,9	12,3	11,1	2,4	1,2	1,9
badminton	3,7	2,7	5,7	4,9	1,9	3,9
gimnastyka	4,9	3,6	2,6	3,8	3,8	3,6
jogging, spacer	11,2	8,5	6,9	8,0	10,0	11,5
jazda na łyżworolkach	3,81	5,5	14,3	6,7	1,8	0,8
N	1007	1374	1340	1022	4490	4372

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS (Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji, 2008).

Edukacja okazuje się ważnym wyznacznikiem uczestnictwa w sporcie. Szczegółowe wyniki dla tej cechy pokazano w Tabeli 8. Ponad 50% osób z wyższym wykształceniem bierze aktywny udział w sporcie. Dla osób z wykształceniem średnim wartość wskaźnika wynosi 38%. Osoby z wykształceniem zawodowym charakteryzują się najniższą stopą uczestnictwa w sporcie, wynoszącą tylko 26%. Względnie wysoka wartość dla grupy osób o wykształceniu podstawowym wynika z faktu zaliczenia do niej dzieci i młodzieży szkolnej. Bez uwzględniania osób uczących się, stopa uczestnictwa w sporcie w grupie osób o wykształceniu podstawowym wynosi niecałe 16%. Zaobserwowane dysproporcje są bardzo podobne, niezależnie od analizowanej dyscypliny sportu. Ludzie wykształceni dostrzegają więcej korzyści z posiadania dobrego zdrowia i kondycji oraz mają prawdopodobnie lepsze warunki materialne pozwalające na uprawianie sportu.

Tabela 8. Uprawianie sportu a wykształcenie i miejsce zamieszkania (w procentach)

Dyscyplina	Wykształcenie				Wielkość miasta		
	podstawowe	zawodowe	średnie	wyższe	100+	5-100	wieś
co najmniej jedna dyscyplina	40,5	25,6	37,8	51,0	42,3	38,8	34,5
piłka nożna	15,9	4,0	6,5	6,0	10,3	8,9	10,9
koszykówka	4,5	1,2	2,6	3,7	4,7	3,2	2,6
piłka siatkowa	7,1	2,0	5,3	9,1	8,8	5,5	4,5
pływanie	14,9	6,1	14,6	25,1	20,8	16,2	8,9
kolarstwo, jazda na rowerze	24,2	14,4	20,1	26,5	22,2	20,2	21,7
narciarstwo, snowboard	2,5	0,8	2,5	9,4	5,5	2,2	2,1
saneczkarstwo	5,2	0,9	1,2	2,9	4,6	1,8	3,4
badminton	3,1	1,6	3,1	6,5	5,4	2,8	2,3
gimnastyka	2,0	1,3	3,8	9,4	6,6	3,2	1,3
jogging, spacer	6,1	9,5	11,3	17,7	13,7	9,4	7,2
jazda na tyżworolkach	6,5	0,1	1,4	1,6	4,0	3,8	2,7
N	5413	3044	3717	1431	2336	4563	6596

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS (Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji, 2008).

Dwie pozostałe osie analizy odnoszą się do ewentualnych różnic i barier w dostępie do sportu. Ogólnie rzecz biorąc, ludzie żyjący w miastach, w porównaniu z tymi, którzy żyją na wsi, mają większą możliwość uczestnictwa w różnych dyscyplinach sportowych i lepszy dostęp do infrastruktury sportowej. Różnice pomiędzy zaangażowaniem w sport w dużych miastach powyżej 100 tysięcy mieszkańców i na obszarach wiejskich są dość znaczne. W pierwszym przypadku ponad 42% respondentów deklaruje uczestnictwo w sporcie, podczas gdy w drugiej grupie tylko 35%. Różnice są obserwowane we wszystkich rodzajach działalności sportowej, ale w przypadku piłki nożnej i jazdy na rowerze są one pomijalnie małe. Popularność jazdy na rowerze także na terenach wiejskich można wyjaśnić faktem, że rower jest pojazdem codziennego użytku na wsi i z tego powodu duża grupa osób deklaruje uprawianie tego sportu.

Tabela 9. Uprawianie sportu a dochód gospodarstwa domowego (w procentach)

Dyscyplina	Dochód				
	1 kwintyl	2 kwintyl	3 kwintyl	4 kwintyl	5 kwintyl
wszystkie	31,0	34,7	36,9	42,1	51,6
piłka nożna	10,4	10,8	9,6	8,3	10,0
koszykówka	1,8	2,8	3,6	3,2	5,5
piłka siatkowa	3,4	5,5	5,4	6,4	8,7
pływanie	8,0	10,5	14,1	20,0	24,8
kolarstwo, jazda na rowerze	19,9	20,4	20,6	22,1	26,3
narciarstwo, snowboard	0,7	1,8	1,9	5,0	8,0
saneczkarstwo	5,5	2,8	2,4	3,2	2,8
badminton	2,1	2,1	3,7	4,2	5,1
gimnastyka	1,1	1,5	3,2	4,5	8,1
jogging, spacer, nordic walking	5,3	7,7	8,8	11,4	17,8
jazda na tyżworolkach	2,8	3,9	2,9	2,7	4,2
N	1240	4656	3769	2025	1915

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS (Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji, 2008).

Różnice w dochodach przekładają się na różnice w aktywności sportowej. Prawie 52% członków gospodarstw domowych o najwyższych dochodach deklaruje uprawianie sportu, a tylko nieco ponad 31% wśród gospodarstw domowych o najniższych dochodach. Na podstawie analizy liczb zawartych w Tabeli 9 widać zwiększającą się stopę uczestnictwa w sporcie wraz z rosnącym dochodem na osobę w gospodarstwie domowym. Dodatkowo, można zauważyć skokowy wzrost pomiędzy czwartą a piątą grupą kwintylową dochodu.

Największe różnice występują w przypadku jazdy na nartach oraz pływania i mogą być wyjaśnione przez wysoki koszt związany z uprawianiem tych dyscyplin. Do uprawiania gimnastyki i siatkówki nie jest wymagany ani wyrafinowany sprzęt sportowy, ani nie są z nimi związane wysokie koszty wynajmu obiektu sportowego. Z kolei najbardziej egalitarnymi dyscyplinami sportowymi są piłka nożna i kolarstwo. W przypadku tej pierwszej dyscypliny obserwowany jest spadek zaangażowania wraz z rosnącymi dochodami. W przypadku

kolarstwa stopa uczestnictwa w każdej grupie dochodowej jest zbliżona, a tylko wśród najbogatszych gospodarstw domowych jest więcej osób uprawiających tę dyscyplinę sportu.

Tabela 10. Zróżnicowanie regionalne a uprawianie sportu (w procentach)

dyscyplina	region					
	cen.	płd.	wsch.	płn.- zach.	płd.- zach.	płn.
wszystkie	43,1	33,2	36,9	41,2	39,3	32,3
piłka nożna	11,2	8,9	12,3	9,3	7,5	9,3
koszykówka	4,7	2,5	3,1	2,6	2,6	3,5
piłka siatkowa	7,6	6,2	6,7	2,6	5,0	4,9
łyżwanie	19,1	14,6	9,8	13,7	12,1	12,9
kolarstwo, jazda na rowerze	19,1	17,1	23,5	23,9	19,4	15,9
narciarstwo, snowboard	2,4	5,5	2,3	1,5	3,1	1,3
saneczkarstwo	3,3	2,4	4,8	2,1	2,1	2,8
badminton	4,4	2,0	3,8	2,2	3,1	3,0
gimnastyka	4,4	2,0	2,0	2,7	4,0	3,7
jogging, spacer	13,4	6,3	7,5	12,4	8,7	7,1
jazda na łyżworolkach	4,3	2,7	3,3	3,7	2,1	3,5
N	2730	2731	2662	2192	1320	1970

Źródło: Obliczenia na podstawie danych GUS (Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji, 2008).

Ostatnim aspektem, jaki został poddany analizie było regionalne zróżnicowanie stopy uczestnictwa w sporcie i rekreacji. W Tabeli 10 przedstawiono szczegółowe wyniki. Nie jest zaskoczeniem, iż najwyższa stopa uczestnictwa w sporcie (43%) jest obserwowana w najbogatszym regionie centralnym. Powyżej wartości średniej dla Polski plasują się także zachodnie regiony kraju. Natomiast najniższa stopa uczestnictwa w sporcie występuje w regionie północnym i południowym.

Jednak dla poszczególnych dyscyplin rozkład regionalny uczestnictwa w sporcie różni się od tych globalnych tendencji. Jest on determinowany przez warunki naturalne i dostępność infrastruktury. Dyscypliny, takie jak pływanie czy nordic walking, są częściej uprawiane w rozwiniętych gospodarczo regionach centralnej i północno-zachodniej części Polski, a kolarstwo w regionach słabiej zurbanizowanych. Narciarstwo dużo częściej jest deklarowane przez mieszkańców regionu południowego niż pozostałych, co ma związek z warunkami naturalnymi. Dla dyscyplin o bardziej rekreacyjnym niż wyczynowym charakterze, takich jak jazda na łyżworolkach czy badminton, zróżnicowanie regionalne jest nieznaczne.

Podsumowanie

Stopa uczestnictwa w sporcie jest najwyższa wśród młodzieży szkolnej i nieznacznie spada wraz z wiekiem osoby, co obserwowane jest w niemal wszystkich dyscyplinach sportu. Wyjątkiem od tej reguły jest gimnastyka oraz jogging i spacer. Zróżnicowanie uczestnictwa w sporcie pod względem płci, które jest widoczne dla innych krajów, w Polsce nie jest tak istotne. Mężczyźni przede wszystkim wybierają jazdę na rowerze, pływanie, piłkę nożną i jogging, podczas gdy kobiety preferują poza jazdą na rowerze, jogging, pływanie i siatkówkę. Dużo więcej mężczyzn niż kobiet deklaruje uczestnictwo w piłce nożnej, koszykówce i narciarstwie, podczas gdy odwrotna zależność występuje w gimnastyce, joggingu oraz badmintonie.

Polska jest bardzo podobna do innych krajów pod względem wpływu edukacji na uczestnictwo w sporcie. Edukacja okazuje się dodatnio skorelowana z uczestnictwem w sporcie. Ponad połowa osób z wykształceniem wyższym deklaruje aktywność sportową, podczas gdy dla wykształcenia zawodowego wskaźnik jest prawie dwukrotnie niższy i wynosi niewiele ponad 25%. Także wielkość miejscowości zamieszkania ma wpływ na stopę uczestnictwa w sporcie, ale wpływ tego czynnika jest znacznie niższy niż wieku i wykształcenia.

Sytuacja materialna gospodarstwa domowego również okazuje się ważnym czynnikiem determinującym uprawianie sportu i rekreacji. Wraz z rosnącym dochodem rośnie uczestnictwo w niemal wszystkich dyscyplinach sportowych. Prowadzi to do konkluzji, że przyjęta przez władze polityka budowy infrastruktury, szczególnie na obszarach wiejskich, wydaje się słuszna i ekonomicznie uzasadniona.

4. Źródła danych

Rachunek satelitarny sportu powstał w oparciu o wiele różnych danych zbieranych i opracowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Wykorzystane źródła danych obejmują w dużym stopniu sprawozdania prywatnych oraz państwowych jednostek gospodarczych. Obliczenia opierały się ponadto na Badaniu budżetów gospodarstw domowych wraz z jego modułem „Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej”, Badaniu aktywności ekonomicznej ludności, bazy danych handlu międzynarodowego INTRASTAT oraz EXTRASTAT, danych Ministerstwa Finansów oraz jednostek samorządu terytorialnego. W poniższym rozdziale zawarte jest szczegółowe omówienie źródeł w ujęciu rozważanych gałęzi gospodarki i kategorii SRN.

4.1. Wartość produkcji sprzedanej wyrobów przemysłowych

Dane dotyczące wartości produkcji sprzedanej wyrobów przemysłowych pochodzą ze sprawozdań P-01 oraz P-01 mutacja, sporządzonych przez jednostki gospodarcze, w których liczba pracujących wynosiła 10 osób i więcej. Dane o produkcji realizowanej przez jednostki małe nie są dostępne, jednak udział tych jednostek w produkcji działów nie jest znaczący.

Produkty powiązane ze sportem zostały wybrane metodą ekspercką, w oparciu o nomenklaturę PRODPOL stosowaną w 2006 r. w badaniach produktowych (z działów 15-36). Wskazane wyroby uporządkowane zostały według 3-cyfrowych grup i 4-cyfrowych klas PKWiU 2004, powiązanych z rodzajem działalności klasyfikowanym według PKD. Ponadto, w zestawieniu podano powiązanie z Nomenklaturą Scaloną CN dla wszystkich wyszczególnionych wyrobów, co umożliwiło odniesienie danych o produkcji wyrobów do danych z handlu zagranicznego. Dla wszystkich wybranych wyrobów podano rzeczywistą wartość produkcji sprzedanej (bez VAT) w tys. zł w cenach producenta oraz wartość grup i klas, do których są klasyfikowane wyszczególnione wyroby, pozwalając na ocenę wielkości produkcji wyrobów związanych ze sportem i rekreacją. Wartość podana dla grup i klas,

w ramach których wyszczególniono wyroby, informuje o wielkości produkcji całej branży, w tym wyrobów powiązanych ze sportem.

W wielu przypadkach wyłonienie wyrobów powiązanych ze sportem nie było możliwe lub było nieistotne. Przykładem tego są preparaty wysokobiałkowe, które mogą być stosowane przez sportowców, ale również przez rekonwalescentów. Także oddzielenie sportu od rekreacji nie było możliwe w większości przypadków.

4.2 Handel zagraniczny

Dane o handlu zagranicznym pochodzą ze zbioru statystycznego dotyczącego wymiany towarowej z zagranicą. Źródłem danych tego zbioru są dane rejestrowane w dwóch odrębnych systemach statystyki: systemie INTRASTAT – systemie statystyki wymiany towarowej z krajami Unii Europejskiej i systemie EXTRASTAT – systemie statystyki wymiany z krajami „trzecimi” (spoza UE). Dla systemu INTRASTAT głównym źródłem danych są deklaracje INTRASTAT – przywóz lub wywóz. Do składania tych deklaracji zobowiązane są wszystkie podmioty, które prowadzą wymianę towarową z krajami UE. Jednakże, w wyniku wprowadzenia systemu progów statystycznych obecnie podmioty nabywają obowiązek sprawozdawczy po przekroczeniu określonej wartości obrotów. W roku 2006 próg nakładający ten obowiązek w przywozie wynosił 500 tys. złotych, a w wywozie 800 tys. złotych. Dane o obrotach podmiotów, które nie przekroczyły wymaganych progów oraz o tych, które pomimo obowiązku nie złożyły deklaracji są doszacowywane do zbioru. Dla systemu EXTRASTAT głównym źródłem danych były karty statystyczne 2 i 7 Jednolitego Dokumentu Administracyjnego SAD.

W związku z przyjętymi wytycznymi rachunku satelitarne sportu, po przeanalizowaniu wąskiej i szerszej definicji sportu dokonano wyboru tych kategorii w obrocie towarowym z zagranicą, które mogą być związane z aktywnością sportową. Pierwszy etap prac dotyczył powiązania klasyfikacyjnego. Spowodowane zostało to tym, że podstawą analizy rachunku

satelitarnego sportu była Polska Klasyfikacja Działalności (PKD 2004, klasyfikacja pięciodzianowa).

Jednakże dane o wymianie towarowej w statystyce handlu zagranicznego począwszy od 1 maja 2004 r. prezentowane są na 8-cyfrowej Nomenklaturze Scalonej CN, która bazuje na 6-cyfrowym Zharmonizowanym Systemie Oznaczenia i Kodowania Towarów (HS) i stanowi podstawową klasyfikację towarową dla całego handlu zagranicznego. Nomenklatura Scalona CN podlega corocznej weryfikacji. Statystyka handlu zagranicznego posiada klucze przejścia pomiędzy PKD a CN na poziomie grupy PKD (tj. na poziomie trzeciego znaku) i ten poziom posłużył jako baza do opracowania danych na potrzeby rachunku satelitarnego sportu.

Drugim etapem prac było przeanalizowanie wybranych pozycji z Nomenklatury Scalonej CN w powiązaniu z PKD 2004 dla danych za 2006 r. w podziale na import i eksport. W wyniku tej analizy dane o towarach z grupy 92.6 PKD, które kluczem przejścia zostały powiązane z towarami z klasyfikacji CN, zostały opracowane na potrzeby rachunku. Następnie analizując poszczególne transakcje, dokonane przez podmioty w okresie badanym, wybrano towary, które według definicji są niezbędne do uprawiania sportu.

Dane na potrzeby badania zostały zaprezentowane w podziale na wartości w tysiącach złotych, dolarach i euro oraz z wyliczeniem udziału, jaki ma poszczególne, wybrana pozycja towarowa w stosunku do obrotów ogółem danej pozycji towarowej. Wielkości zostały opracowane według danych rzeczywistych, tj. danych zadeklarowanych przez podmioty zobowiązane do dokonywania sprawozdań dla statystyki handlu zagranicznego.

4.3. Transport, gospodarka magazynowa i łączność

Z podmiotów zaliczanych wg PKD 2004 do sekcji I „Transport, gospodarka magazynowa i łączność” wytypowano następujące grupy jednostek, których działalność usługowa jest związana ze sportem: Transport kolejowy (kod grupy 601), Pozostały pasażerski transport

rozkładowy lądowy (6021), Pozostały pasażerski transport lądowy (6023), Transport lotniczy (62), oraz Działalność związana z turystyką (6330).

Podstawą dokonania obliczeń były dane dotyczące produkcji globalnej, zużycia pośredniego i wartości dodanej obliczone dla potrzeb rachunków narodowych na poziomie działów PKD i klas wielkości podmiotów. Rozszacowano podstawowe kategorie ekonomiczne tak, aby uzyskać informacje dla wytypowanych grupowań według klas wielkości podmiotów. Celem obliczeń było oszacowanie wielkości przychodów uzyskiwanych przez wymienione grupy podmiotów z działalności na rzecz sportu. Dla grup podmiotów świadczących usługi przewozowe na podstawie sprawozdania T-02 ustalono udziały przychodów z tytułu przewozu pasażerów w przychodach ogółem dla poszczególnych klas PKD i klas wielkości podmiotów. Pozwoliło to na ustalenie wielkości przychodów uzyskiwanych przez wytypowane jednostki z tytułu przewozu pasażerów.

Następnym etapem było ustalenie wielkości świadczonych usług na rzecz sportu. Biorąc pod uwagę wyniki badań budżetów gospodarstw domowych, mówiące o 25% gospodarstw deklarujących wydatki związane ze sportem, oraz wielkości wydatków na transport w gospodarstwach domowych wynoszące w 2006 roku 65 zł na osobę, oszacowano współczynniki udziału usług przewozu pasażerów świadczonych na rzecz sportu. Współczynniki te posłużyły do oszacowania wielkości przychodów uzyskiwanych przez analizowane grupy podmiotów z działalności świadczonej na rzecz sportu.

Dla jednostek należących do klasy PKD Działalność związana z turystyką przyjęto współczynnik udziału przychodów uzyskanych z działalności na rzecz sportu do przychodów ogółem na podstawie udziału przychodów uzyskanych z imprez turystycznych w przychodach ogółem (GUS - Pilotażowe badanie turystyki z 2004 r.). Pozostałe kategorie ekonomiczne obliczono wykorzystując oszacowane przychody oraz strukturę rozszacowanych pozycji z rachunku narodowego.

4.4. Działalność handlowa, hotelarska i gastronomiczna

Dane dotyczące działalności handlowej, hotelarskiej i gastronomicznej opierały się o zestawienie danych Systemu Rachunków Narodowych dla jednostek handlowych i gastronomicznych według grup klasyfikacji PKD 2004:

- 5225 Sprzedaż detaliczna napojów alkoholowych i bezalkoholowych w wyspecjalizowanych sklepach,
- 5242 Sprzedaż detaliczna odzieży,
- 5243 Sprzedaż detaliczna obuwia i wyrobów skórzanych,
- 5248 Sprzedaż detaliczna artykułów sportowych,
- 5274 Naprawa artykułów użytku osobistego i domowego, gdzie indziej nie sklasyfikowana,
- 5142 Sprzedaż hurtowa odzieży i obuwia,
- 5147 Sprzedaż hurtowa pozostałych artykułów użytku domowego i osobistego,
- 5151 Sprzedaż hurtowa paliw stałych, ciekłych, gazowych oraz produktów pochodnych,
- Dział 55 Hotele i restauracje.

Aby zaprezentować dane według klas PKD, zestawienia dla grup PKD zostały rozszacowane strukturą podmiotów z operatu dla badań SP i SP-3 według klas wielkości przedsiębiorstw. Następnie rodzaje działalności zostały oczyszczone z elementów wykraczających poza podstawowy rodzaj działalności. Dokonano rozszacowania wielkości przychodów poprzez wyodrębnienie tylko tych wartości, które dotyczą podstawowego rodzaju działalności. Obliczeń dokonano dla poszczególnych klas wielkości przedsiębiorstw wykorzystując dane z ankiety SP (część I dział II) oraz informacje ze sprawozdania SP-3 – udział podstawowego rodzaju działalności.

Przyjęto, że podstawowy rodzaj działalności dla przedsiębiorstw handlowych dotyczy tylko i wyłącznie uzyskiwanych przez te podmioty przychodów ze sprzedaży towarów i materiałów (z wyjątkiem klasy 5274). W związku z powyższym dla wyliczenia produkcji globalnej przyjęto tylko marżę handlową wyliczoną z oszacowanych w/w przychodów.

W celu oszacowania wielkości przychodów ze sprzedaży towarów dla sportu, osiągniętych przez przedsiębiorstwa przyjęto do obliczeń: wyniki badań na sprawozdaniach H-01w i H-01a oraz wyniki z działu 7 sprawozdania SP-3 dla sklepów (małe przedsiębiorstwa o liczbie pracujących 9 i mniej). Materiałami wspierającymi analizę były m.in. publikacje GUS: *Kluby sportowe w latach 2004-2006*, *Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej w 2008 r.*, *Turystyka i wypoczynek w gospodarstwach domowych w 2009 r.* Analizowano m.in. takie kategorie jak: ulubiony sposób spędzania wolnego czasu przeznaczonego na wypoczynek przez członków gospodarstw domowych (uprawianie sportu i ćwiczeń fizycznych, działalność klubów sportowych i liczba osób ćwiczących oraz wydatki gospodarstw domowych na sport i rekreację).

Obliczenia dla jednostek prowadzących działalność gastronomiczną i hotelarską opierały się o dane ze sprawozdania G-05 za 2005 r. Na ich podstawie oszacowano wielkości wydatków na usługi hotelarskie i gastronomiczne przez jednostki prowadzące działalność związaną ze sportem. Udział tych wydatków został przemnożony przez wartość usług obcych obliczonych dla jednostek prowadzących działalność sportową, zaś uzyskana wartość posłużyła jako punkt wyjścia do wyliczeń przychodów jednostek gastronomicznych i hotelarskich.

W wyniku prowadzonych analiz uwzględniono również wyniki badania budżetów gospodarstw domowych i informacje o przeciętnych miesięcznych wydatkach na 1 osobę w gospodarstwach domowych w 2006 r., m.in. na rekreację i kulturę, restauracje i hotele oraz zdrowie. Do oszacowania pozycji: zużycie pośrednie i jej składowych przyjęto wskaźnik udziału działalności sportowej w ogólnej wartości przychodów dla tych przedsiębiorstw. Pozostałe kategorie ekonomiczne obliczono wykorzystując oszacowane przychody i strukturę rozszacowanych pozycji z rachunku narodowego.

4.5. Usługi biznesowe

Podstawowymi źródłami do opracowania danych dla rachunku satelitarnego sportu były sprawozdania G-05, SP oraz SP3. Na podstawie sprawozdania G-05 wśród działalności

związanych z obsługą działalności gospodarczej wyodrębniono działy oraz klasy, w których zakwalifikowane jednostki sprawozdawcze świadczyły wyszczególnione usługi na rzecz sportu:

- Zarządzanie nieruchomościami na zlecenie (klasa 70.32);
- Wynajem pozostałych środków transportu lądowego (71.21);
- Wypożyczanie artykułów użytku osobistego i domowego (71.40);
- Działalność prawnicza (74.11);
- Działalność rachunkowo- księgową (74.12);
- Doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania (74.14);
- Działalność w zakresie architektury i inżynierii (74.20);
- Reklama (74.40);
- Działalność detektywistyczna i ochroniarska (74.60);
- Sprzątanie i czyszczenie obiektów (74.70).

Podstawą do dokonania obliczeń były dane dotyczące produkcji globalnej, zużycia pośredniego i wartości dodanej obliczone dla potrzeb Systemu Rachunków Narodowych na poziomie działów PKD oraz klas wielkości podmiotów. Punktem wyjścia do opracowania wielkości przychodów uzyskiwanych z działalności sportowej przez jednostki zaliczane do w/w klas jest sprawozdanie G-05, które pozwoliło na ustalenie struktury zużycia usług przez podmioty zaliczane do działu 92: Działalność związana z kulturą, rekreacją i sportem i rozszacowanie ich pomiędzy grupy: 92.6 Działalność związana ze sportem oraz 92.7 Działalność rekreacyjna pozostała. Uzyskaną strukturą zużycia usług przez jednostki zajmujące się działalnością sportową rozszacowano wartość zużycia usług obcych wykazaną w zużyciu pośrednim obliczanym dla potrzeb rachunków narodowych dla w/w klas za 2006 rok.

Przy obliczaniu wartości przychodów podmiotów świadczących usługi na rzecz sportu przyjęto założenie, że wydatki jednostek zajmujących się sportem są przychodami dla podmiotów, które te usługi świadczą. Pozostałe kategorie ekonomiczne obliczono

wykorzystując obliczone przychody oraz strukturę rozszacowanych pozycji z Systemu Rachunków Narodowych.

4.6. Sektor instytucji rządowych i samorządowych

Szacunek wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych na potrzeby rachunku satelitarne sportu został opracowany w postaci rachunków produkcji i tworzenia dochodów zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA95.

W tym celu zostały oszacowane wszystkie dochody oraz wydatki wchodzące w skład transakcji niezbędnych do obliczenia nadwyżki brutto oraz wartości dodanej, na które składają się:

- produkcja globalna rynkowa (P.11);
- płatności za pozostałą produkcję nierynkową (P.131);
- zużycie pośrednie (P.2);
- wynagrodzenia i inne koszty związane z zatrudnieniem (D.11);
- składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców (D.12);
- podatki od producentów (D.29);
- amortyzacja środków trwałych (K.1).

Dochody oraz wydatki zostały wyliczone na podstawie danych kasowych z Ministerstwa Finansów z baz danych dla budżetu państwa, jednostek pozabudżetowych budżetu państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz jednostek pozabudżetowych jednostek samorządu terytorialnego. Dane te zostały przeliczone na dane memoriałowe zgodnie z obowiązującym algorytmem. Dodatkowe źródła danych wykorzystane do wyliczeń związanych z dochodami i wydatkami szkół wyższych to zagregowane sprawozdanie F-01/s, a także publikacja *Szkoły wyższe i ich finanse w 2006 r.* (GUS).

Transakcje zostały obliczone na podstawie Klucza powiązań pomiędzy paragrafami klasyfikacji budżetowej a kodami transakcji niefinansowych i finansowych według ESA'95

opracowanym przez Zespół do spraw Statystyki Sektora Instytucji Rządowych i Samorządowych, powołany przez Prezesa GUS. Klucz ten zawiera wykaz paragrafów wchodzących w skład poszczególnych transakcji.

Szacunek wydatków na sport w dziale 92 PKD opracowany został na podstawie danych o wydatkach w dziale 926 Kultura fizyczna i sport klasyfikacji budżetowej, zgodnej z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych. Dział 926 obejmuje następujące rozdziały: Obiekty sportowe, Komisja do Zwalczania Dopingu w Sporcie, Instytucje kultury fizycznej, Zadania w zakresie kultury fizycznej i sportu, Usuwanie skutków klęsk żywiołowych, Pozostała działalność.

Szacunek w dziale 80 zawiera dane dotyczące wydatków związanych ze sportem dla przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjów, liceów, szkół zawodowych oraz artystycznych. Dane te zostały opracowane na podstawie wycień z baz danych budżetowych z działu klasyfikacji budżetowej 801 – Oświata i wychowanie. Na podstawie struktury wynagrodzeń dla nauczycieli prowadzących lekcje wychowania fizycznego wyszacowano inne koszty niezbędne dla opracowania rachunków produkcji i tworzenia dochodów. Szacunek w dziale 80 obejmuje również wydatki ponoszone przez szkoły wyższe. Źródłami danych do wycień były: sprawozdanie F-01/s oraz publikacja *Szkoły wyższe i ich finanse w 2006 r.*, w której są wyszczególnione wydatki Akademii Wychowania Fizycznego.

4.7. Nakłady na środki trwałe na działalność związaną ze sportem

Nakłady na środki trwałe są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejącego majątku trwałego. Środkami trwałymi są aktywa trwałe (kompletne i nadające się do użytku), których przewidywany okres użytkowania jest dłuższy niż rok. Nakłady na ich wytworzenie obejmują m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe, zakup gotowych

obiektów (łącznie z ich montażem). Nakłady na środki trwałe obejmują również koszty związane z nabyciem gruntów oraz z ich ulepszeniem (samo nabycie gruntów nie jest uwzględnione).

Wartość nakładów inwestycyjnych na działalność związaną ze sportem obejmujących dane dla grupy 92.6 PKD 2004, opracowano na podstawie sprawozdań: SP, (cz. III - środki trwałe i inwestycje), F-03, SG-01 (cz. 4 - Inwestycje i środki trwałe), oraz SP-3. Wykorzystywano również dane szacunkowe w zakresie organizacji i stowarzyszeń związanych z rekreacją i sportem.

Dane statystyczne dla nakładów inwestycyjnych zestawiono w podziale na:

- budynki i budowle
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia,
- środki transportu,
- pozostałe środki trwałe (obejmujące w szczególności: zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe, ulepszenia gruntów).

4.8. Pracujący w sporcie

Dane o pracujących pochodzą z rocznych badań prowadzonych na formularzu Z-06 i SP-3. Dane dotyczące pracujących podane są według stanu na 31.XII.2006 r., przyjmując zasadę jednorazowego ujmowania osób (jeżeli ta sama osoba pracuje w dwóch lub więcej miejscach pracy jest ona wykazywana tylko raz - w głównym miejscu pracy).

Badanie prowadzone na formularzu Z-06 jest badaniem obowiązkowym, prowadzonym metodą pełną (obejmuje wszystkie jednostki danej zbiorowości statystycznej). Obejmuje osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w których liczba pracujących wynosi powyżej 9 osób oraz jednostki budżetowe niezależnie od liczby osób pracujących w tych jednostkach. Dane o pracujących dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód.

Do pracujących zaliczono:

- a) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór) lub stosunku służbowego;
- b) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących: w indywidualnych gospodarstwach rolnych (o powierzchni użytków rolnych do 1 ha i powyżej 1 ha) oraz indywidualnych właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych, z pewnymi wyłączeniami od 2002 r.
 - właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- c) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- d) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- e) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych, innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną i spółdzielni kółek rolniczych)
- f) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Do pracujących zalicza się osoby wykonujące pracę w Polsce, a także za granicą (na rzecz jednostek polskich, w których zostały zatrudnione), niezależnie od czasu trwania tego zatrudnienia. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą: zatrudnienia według stanu, pełnozatrudnionych na podstawie stosunku pracy (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych.

Badanie SP-3 jest badaniem reprezentacyjnym realizowanym na 5% próbie pobranej ze zbiorowości generalnej w sposób losowy. Obejmuje ona jednostki sprawozdawcze prowadzące działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 9 osób tj.:

- osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, prowadzące działalność w formie: spółek handlowych (osobowych i kapitałowych), spółek cywilnych, przedsiębiorstw państwowych, spółdzielni, oddziałów przedsiębiorstw zagranicznych,
- osoby fizyczne (z wyłączeniem osób fizycznych prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne).

Z liczby pracujących (ogółem) wydzielone są następujące kategorie:

- właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie ich rodzin, wspólnicy pracujący w spółce bez umowy o pracę tj. osoby wykonujące pracę na własny rachunek: prowadzące własne przedsiębiorstwo, zakład, przedsiębiorstwo zagraniczne itp. lub wykonujące wolny zawód (z wyłączeniem wspólników spółek kapitałowych, którzy nie pracują w spółce – nie dotyczy to właścicieli nadzorujących działalność spółki)
- zatrudnieni na podstawie stosunku pracy (umowy o pracę, powołania, wyboru lub mianowania), tj. osoby zatrudnione w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy, pracownicy sezonowi i zatrudnieni dorywczo (bez zatrudnionych na umowę zlecenie); dane te podaje się bez przeliczenia zatrudnionych na pełne etaty.

4.9. Dane mikroekonomiczne

Źródłem danych mikroekonomicznych jest Badanie budżetów gospodarstw domowych (BBGD). Badanie to spełnia ważną rolę w analizach poziomu życia ludności. Prowadzone jest metodą reprezentacyjną, która daje możliwość uogólnienia uzyskanych wyników na wszystkie gospodarstwa domowe w kraju. W badaniu wykorzystywany jest schemat miesięcznej rotacji gospodarstw domowych. Oznacza to, że w każdym miesiącu badane są inne gospodarstwa domowe. Każde z nich prowadzi przez miesiąc zapisy rozchodów i przychodów w specjalnych książeczkach budżetowych.

Badanie stanowi podstawowe źródło informacji o przychodach, rozchodach, spożyciu ilościowym żywności oraz o innych aspektach warunków życia określonych grup ludności. Dostarcza też szczegółowych informacji o strukturze demograficznej gospodarstw domowych, aktywności ekonomicznej osób wchodzących w skład badanego gospodarstwa

domowego, o poziomie i źródłach osiągniętych dochodów, oraz poziomie i strukturze realizowanych wydatków i źródłach pozyskiwania towarów i usług. Dane uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych umożliwiają dokonywanie analiz warunków życia ludności, ocenę wpływu różnych czynników na kształtowanie się poziomu i zróżnicowania sytuacji bytowej podstawowych grup gospodarstw domowych. Dodatkowo w rachunku satelitarnym sportu wykorzystywane były informacje zebrane z modułu sportowego dołączonego do badania budżetów gospodarstw domowych w 2008 roku. Pozwoliło to na zbadanie wpływu czynników ekonomicznych i społeczno-demograficznych na uczestnictwo w sporcie.

Jesienią 2008 Główny Urząd Statystyczny przeprowadził badanie Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej. Celem badania było poznanie sposobów spędzania wolnego czasu przeznaczanego na sport i rekreację ruchową, preferowanych przez członków badanych gospodarstw domowych, ocena stopnia zaangażowania gospodarstw domowych i ich członków w uczestnictwo w sporcie i rekreacji ruchowej, oszacowanie przeciętnych wydatków przeznaczanych na ten cel, a także próba ustalenia poziomu wyposażenia gospodarstw domowych w sprzęt sportowy i oszacowanie przeciętnych wydatków poniesionych w ostatnim roku na zakup i konserwację tego sprzętu oraz na udział w obozach i zajęciach sportowych. Mankamentem badania, z punktu widzenia niniejszego opracowania jest fakt, iż badanie nie obejmuje wydatków ponoszonych w związku z uczestnictwem w obowiązkowych zajęciach wychowania fizycznego przez młodzież szkolną i akademicką.

Do przeprowadzenia badania została wybrana podpróba gospodarstw domowych uczestniczących w badaniach budżetów gospodarstw domowych w trzecim kwartale 2008 roku i kończących udział w tym badaniu. Badanie zostało przeprowadzone metodą wywiadu bezpośredniego. Zastosowanie takiej metody pozwoliło na zgromadzenie i wykorzystanie większej liczby informacji o gospodarstwie domowym, niż wynikające z modułu dotyczącego sportu i rekreacji. Każde gospodarstwo domowe i jego członek wypełniał kwestionariusz zawierający pytania dotyczące zakupu sprzętu i wyposażenia sportowego oraz uczestnictwa w zajęciach sportowych i rekreacyjnych w okresie od 01.10.2007 do 30.09.2008.

Z punktu widzenia postawionego celu badania szczególnie interesujący jest aspekt związany z przeciętnymi wydatkami ponoszonymi przez gospodarstwa domowe na uprawianie sportu i rekreacji ruchowej. Dodatkową cechą badania jest fakt, iż zostało ono przeprowadzone jako badanie modułowe kompleksowego badania dochodów i wydatków gospodarstw domowych.

Bibliografia

Breuer Christoph, Hallmann Kirstin, Wicker Pamela, Feiler Svenja, 2010, Socio-economic patterns of sport demand and ageing, *European Review of Aging and Physical Activity*, in press.

Caruso Raul, 2010, Crime and Sport Participation: Evidence from Italian regions over the period 1997-2003, *The Journal of Socio-Economics*, forthcoming.

Cawley John, 2004, An Economic Framework for Understanding Physical Activity and Eating Behaviors, *American Journal of Preventive Medicine*, volume 27/3S, pp. 117-125.

Cornelisen Thomas, Pfeifer Cristian, 2010, The Impact of participation in sport on educational attainment: New evidence from Germany, *Economics of Education Review*, 2010, vol. 29/1, pp. 94-103.

Council of Europe, 1992, *European Sport Charter*, European Union, Strasbourg.

Downward Peter, Riordan Joseph, 2007, Social interactions and the demand for sport: an economic analysis, *Contemporary Economic Policy*, vol. 25, nr 4, pp. 518-537.

Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych ESA 1995, *Zeszyty Metodyczne i Klasyfikacje*, GUS, Warszawa 2000.

Farrell Lisa, Shields Michael, 2002, Investigating the economic and demographic determinants of sporting participation in England, *Journal of Royal Statistical Society A*, vol. 165, part 2, pp. 335-348.

Gratton Chris, Taylor Peter, 2000, *Economics of Sport and Recreation*, Routledge.

Badanie budżetów gospodarstw domowych w 2008 roku, GUS, Warszawa 2009.

Uczestnictwo Polaków w sporcie i rekreacji ruchowej w 2008 roku, GUS, Warszawa 2009.

Humphreys Brad, Ruseski Jane, 2006, Economic Determinants of Participation in Physical Activity and Sport, *IASE Working Paper 06-13*.

Humphreys Brad, Ruseski Jane, 2009, The Economic of Participation and Time Spent in Physical Activity, *University of Alberta Working Paper 2009-09*.

Humphreys Brad, Ruseski Jane, 2010, The Economic Choice of Participation and Time Spent in Physical Activity and Sport in Canada, *University of Alberta Working Paper 2010-09*.

Instytut Turystyki, 2008, *Rachunek satelitarny turystyki 2005*, Warszawa 2008.

Lechner Michael, 2008, Long-Run Labour Market Effects of Individual Sports Activities. *IZA Discussion Paper 3559*.

Polska Klasyfikacja Działalności (PKD), Zeszyty Metodyczne i Klasyfikacje, GUS, Warszawa 2008.

Rachunki narodowe według sektorów i podsektorów instytucjonalnych 2005-2007, GUS, Warszawa 2009.

Wykaz skrótów

CN	Nomenklatura Scalona
CPA	<i>Certified Public Accountant</i>
Dz.U.	Dziennik Ustaw
ESA	<i>European System of Accounts</i> ; Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych
GUS	Główny Urząd Statystyczny
HS	Zharmonizowany System Oznaczania i Kodowania Towarów
KE	Komisja Europejska, Grupa Robocza ds. Sportu i Ekonomii
NACE	<i>Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne</i> ; Europejska Klasyfikacja Działalności
PKB	Produkt Krajowy Brutto
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
PKWIU	Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług
PRODPOL	nomenklatura do badania wyrobów przemysłowych do sprawozdawczości miesięcznej
RSS	Rachunek satelitarny sportu
SAD	Jednolity Dokument Administracyjny
SAM	<i>Social Accounting Matrix</i> ; Macierz Rachunków Narodowych
SNA	<i>System of National Accounts</i>
SRN	System Rachunków Narodowych

Wykaz skrótów źródeł danych (sprawozdania i badania GUS)

BAEL	Badanie aktywności ekonomicznej ludności
BBGD	Badanie budżetów gospodarstw domowych
EXTRASTAT	System statystyki obrotów towarowych pomiędzy państwami spoza Unii Europejskiej
F-01/s	Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym szkół wyższych
F-03	Sprawozdanie o stanie i ruchu środków trwałych oraz o działalności inwestycyjnej (sporządzane przez jednostki sektora rządowego i samorządowego - bez względu na liczbę pracujących)
G-05	Sprawozdanie o wartości zużytych materiałów, energii i usług obcych oraz zapasów
H-01a	Sprawozdanie o działalności sklepów detalicznych i stacji paliw
H-01w	Sprawozdanie o sieci handlowej
INTRASTAT	System statystyki obrotów towarowych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej
P-01	Sprawozdanie o produkcji
P-01 mutacja	Sprawozdanie o produkcji
SG-01	Statystyka gminy sporządzana przez urzędy gmin
SP	Roczna ankieta przedsiębiorstwa
SP-3	Sprawozdanie o działalności gospodarczej przedsiębiorstw (o liczbie pracujących do 9 osób.)
T-02	Sprawozdanie o usługach w transporcie i łączności
Z-06	Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy

Załączniki

Załącznik 1. Schemat wydatków i przychodów na rachunkach produkcji i bieżących rachunkach sektorów instytucjonalnych (tworzenie dochodów, podział pierwotny i wtórny)

1) rachunki produkcji (według PKD/PKWiU):

Przychody z tytułu sprzedaży produkcji	Wydatki
Wartość globalna	koszty materiałowe
	wielkość bilansująca: koszty z tytułu zaangażowania pierwotnych czynników produkcji - wartość dodana (PKB)
– rachunek tworzenia dochodów - wartości dodanej	
Przychody	Wydatki
Wartość dodana (produkcja globalna - zużycie pośrednie)	koszty związane z zatrudnieniem
	podatki od producentów minus dotacje dla producentów
	podatek od produktów minus dotacje do produktów
	wielkość bilansująca: nadwyżka operacyjna brutto

2) rachunki bieżące:

– rachunek podziału pierwotnego dochodów (według PKD i sektorów instytucjonalnych)

Przychody	Wydatki
Nadwyżka operacyjna brutto	dochody z tytułu własności
Koszty związane z zatrudnieniem	wielkość bilansująca: dochody pierwotne brutto
Podatki od producentów minus dotacje dla producentów	
Podatki od produktów minus dotacje do produktów	
Dochody z tytułu własności	

– rachunek podziału wtórnego dochodów (według sektorów instytucjonalnych)

Przychody	Wydatki
Dochody pierwotne brutto	podatki od dochodów i majątku
Podatki od dochodów i majątku	świadczenia z ubezpieczeń społecznych oraz inne transfery socjalne
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych oraz inne transfery socjalne	różne transfery bieżące
Różne transfery bieżące	pozostałe transfery bieżące
Pozostałe transfery bieżące	pozycja bilansująca: dochody do dyspozycji brutto

Źródło: Ł. Tomaszewicz, Macierz rachunków narodowych i jej wykorzystanie w analizach ekonomicznych, Akademia Ekonomiczna w Krakowie, Rector's Lectures, Kraków 2001, No 48.

Załącznik 2. Macierz rachunków narodowych (SAM) ^a

	Rachunki produkcji (według PKD)		Sektory instytucjonalne		Razem
	Rachunki produktów	Rachunki wartości dodanej	Rachunki bieżące	Rachunki kapitałowe	
			według		
Rachunki produktów					
Rachunki wartości dodanej					
Rachunki bieżące (spożycia)					
Rachunki kapitałowe (akumulacji)					
Razem					

^a tablicę input-output przedstawiono za pomocą linii pogrubionej

Źródło: Ł. Tomaszewicz, *Metody analizy input-output*, PWE, Warszawa 1994.

Załącznik 3. Zużycie produktów sportowych – „popyt sportowy” w cenach nabywcy

Symbol PKWiU	(1)	(2)	ZUŻYCIĘ POŚREDNIE, ceny nabywcy, w tys. zł		POPYT FINALNY, ceny nabywcy, w tys. zł							RAZEM popyt finalny	(12)	Struktura produktu wa popytu finalnego (%)	
			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)				
			Zużycie pośrednie grupy 92.6	Zużycie pośrednie organizacji sportowych z działu 91 (91.2)	Popyt finalny gospodarstw domowych	Popyt finalny instytucji rządowych i samorządowych	Popyt finalny instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych	Nakłady brutto na środki trwałe	Przyrost rzeczowych środków obrotowych	Eksport					
			(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)		
01.22.1		Rolnictwo (konie, owce, kozy)	110,0	0,0	18 600,0					12 505,4	31 105,4	31 215,4	0,13%		
18.22		Ubrania wierzchnie	8 689,0	34 697,0	272 723,8				66 297,2	181 886,8	520 907,8	564 293,8	2,14%		
18.23		Bielizna	6 634,0	0,0	203 092,2				64 030,8	298 635,7	565 758,7	572 392,7	2,33%		
18.24		Odzież pozostała	0,0	0,0	104 447,4				-25 331,0	291 041,1	370 157,5	370 157,5	1,52%		
19.3		Obuwie	4 976,0	1 428,0	86 588,7				3 444,8	17 973,3	108 006,8	114 410,8	0,44%		
22.12-22.13		Gazety i czasopisma	3 215,0	4 785,0	25 000,0				0,0	0,0	25 000,0	33 000,0	0,10%		
24.42		Preparaty farmaceutyczne	154,0	299,0					49 445,0	319 182,3	368 627,3	369 080,3	1,52%		
28.4		Wyroby metalowe pozostałe	15 500,0	24 422,0	75 187,7				63 913,1	1 498 522,5	1 637 623,4	1 677 545,4	6,74%		
35.12.1		Łodzie	0,0	0,0	53 903,0				6 994,9	565 928,4	626 826,4	626 826,4	2,58%		
35.12.9		Naprawy łodzi	24 629,0	0,0	1 977,2				0,2	0,0	1 977,3	26 606,3	0,01%		
35.4		Rowery	4 623,0	0,0	405 288,5				-4 407,7	329 752,5	730 633,3	735 256,3	3,01%		
36.4		Sprzęt sportowy	73 724,0	10 437,0	492 066,0			132 211,0	933,8	186 338,0	811 548,8	895 709,8	3,34%		
36.5		Gry i zabawki	1 226,0	82 764,0	49 578,1				25 439,4	4 938,7	79 956,3	163 946,3	0,33%		
45.21.6		Budowa obiektów inżynierskich na cele sportu	0,0	0,0				1319049,0	40 040,9	0,0	1 359 089,9	1 359 089,9	5,59%		
45.23		Roboty specjalistyczne na rzecz obiektów sportowych	47 687,0	0,0					0,0	0,0	0,0	47 687,0	0,00%		

51.1-51.5;	Handel hurtowy i komisowy	0,0	0,0	0,0							0,0	0,0	0,0	0,00%
51.8-51.9	Handel detaliczny	0,0	0,0	0,0							0,0	0,0	0,0	0,00%
52.1-52.6	Usługi hoteli	80 900,0	14 373,0	21 574,8	0,0						0,0	19 935,6	115 208,6	0,08%
55.1	Usługi świadczone przez kempingi	0,0	0,0	14 083,5								14 083,1	14 083,1	0,06%
55.3-55.4	Usługi gastronomiczne	31 939,0	4 269,0	215 747,6								215 722,8	251 930,8	0,89%
55.5	Usługi stołówkowe	0,0	0,0	48 543,2								48 582,2	48 582,2	0,20%
60.21-60.23	Przewóz pasażerów transportem drogowym	1 541,0	861,0									0,0	2 402,0	0,00%
62.1-62.3	Usługi transportu lotniczego	6 458,0	1 812,0									0,0	8 270,0	0,00%
63.3	Usługi turystyczne	396,0	293,0	1 682 154,3								1 683 825,3	1 684 514,3	6,93%
64.2	Usługi telekomunikacyjne	23 425,0	252 170,0	550 880,0								550 880,0	826 475,0	2,27%
70.3	Usługi obsługi nieruchomości	7 860,0	35 515,0									0,0	43 375,0	0,00%
71.2	Usługi wynajmu środków transportu	3 728,0	4 755,0									0,0	8 483,0	0,00%
71.4	Wypożyczanie artykułów osobistych i domowych	5 144,0	1 076,0									0,0	6 220,0	0,00%
74.11	Usługi prawnicze	14 113,0	6 455,0									0,0	20 568,0	0,00%
74.12	Usługi rachunkowo-księgowe	698,0	11 350,0									0,0	12 048,0	0,00%
74.14-74.15	Doradztwo prowadzenia działalności	2 943,0	8 474,0									0,0	11 417,0	0,00%
74.2	Usługi architektoniczne i inżynierskie	2 899,0	25 834,0									0,0	28 733,0	0,00%
74.4	Usługi reklamowe	3 830,0	25 773,0									0,0	29 603,0	0,00%
74.6	Usługi detektywistyczne i ochroniarskie	40 803,0	28 866,0									0,0	69 669,0	0,00%
74.7	Sprzątanie obiektów	11 947,0	15 600,0									0,0	27 547,0	0,00%
80.1	Usługi szkolnictwa podstawowego	0,0	0,0	246 783,8								1 406 845,0	1 406 845,0	5,79%
80.2	Usługi szkolnictwa średniego	0,0	0,0	57 109,2								1 438 411,2	1 438 411,2	5,92%
80.3	Usługi szkolnictwa wyższego	0,0	0,0	355 405,5								975 119,0	975 119,0	4,01%
80.4	Usługi szkolnictwa dla dorosłych	1 057,0	10 963,0	452 320,0								452 320,0	464 340,0	1,86%

85.1	Usługi ochrony zdrowia	5 423,0	27 183,0	13 977,3				-35,8		13 941,5	46 547,5	0,06%
92.6	Usługi związane ze sportem	412 295,0	5 125,0	1 263 251,0	1 370 449,0	3 656 651,0		0,0	133 273,0	6 423 624,0	6 841 044,0	26,42%
92.7	Usługi rekreacyjne pozostałe	726,0	28,0	3 831 204,0	0,0		0,0	0,0	0,0	3 831 204,0	3 831 958,0	15,76%
93.04-93.05	Usługi związane z poprawą kondycji fizycznej	1 255,0	791,0					0,0		0,0	2 046,0	0,00%
	RAZEM	850 547,0	640 398,0	10 089 166,8	4 983 845,7	3 656 651,0	145 126,0	290 811,4	3 839 977,9	24 311 712,8	25 802 657,8	100,00%
	Struktura popytu finalnego według sektorów instytucjonalnych			41,5%	20,5%	15,0%	6,0%	1,2%	15,8%			100,0%

Załącznik 4. Wartość dodana brutto „sportowa” według działalności PKD

Działalności według PKD (sekcje)	Wartość dodana, w tys. zł	Struktura "sportowej" wartości dodanej według działów
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	25 457,6	0,22%
Rybacktwo	356,0	0,00%
Górnictwo	4 828,8	0,04%
Przetwórstwo przemysłowe	635 230,6	5,47%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię, gaz i wodę	16 737,3	0,14%
Budownictwo	418 981,8	3,61%
Handel i naprawy	1 518 068,3	13,06%
Hotele i restauracje	194 274,7	1,67%
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	835 039,8	7,19%
Pośrednictwo finansowe	2 480,4	0,02%
Obsługa nieruchomości i firm	152 289,7	1,31%
Administracja publiczna	11 797,5	0,10%
Edukacja	3 198 249,6	27,52%
Ochrona zdrowia	32 400,8	0,28%
Działalność pozostała	4 575 451,9	39,37%
SUMA	11 621 645,0	100,00%

Załącznik 5. Klasyfikacja grup produktów i działań związanych ze sportem

Sekcja PKD	Wybrane produkty sportowe	Kod PKWiU
A - Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Owce, kozy, konie	01.22.1
D - Przetwórstwo przemysłowe	Ubrania wierzchnie	18.22
	Bielizna	18.23
	Odzież pozostała	18.24
	Obuwie	19.3
	Gazety i czasopisma	22.12-22.13
	Preparaty farmaceutyczne	24.42
	Wyroby metalowe pozostałe	28.4
	Łodzie	35.12.1
	Naprawy łodzi	35.12.9
	Rowery	35.4
	Sprzęt sportowy	36.4
	Gry i zabawki	36.5
F - Budownictwo	Budowa obiektów inżynieryjnych	45.21.6
	Budowa obiektów sportowych	45.23
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	Handel hurtowy i komisowy	51.1-51.5; 51.8-51.9
	Handel detaliczny	52.1-52.6
H - Hotele i restauracje	Usługi hoteli	55.1
	Usługi świadczone przez kempingi	55.2
	Usługi gastronomiczne	55.3-55.4
	Usługi stołówkowe	55.5
I - Transport, gospodarka magazynowa i łączność	Przewóz pasażerów transportem drogowym	60.21-60.23
	Usługi transportu	62.1-62.3
	Usługi turystyczne	63.3
	Usługi telekomunikacyjne	64.2
K - Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	Usługi obsługi nieruchomości	70.3
	Usługi wynajmu środków transportu	71.2
	Wypożyczanie artykułów osobistych i domowych	71.4
	Usługi prawnicze	74.11
	Usługi rachunkowo-księgowe	74.12
	Doradztwo prowadzenia działalności	74.14-74.15
	Usługi architektoniczne i inżynierskie	74.2
	Usługi reklamowe	74.4
	Usługi detektywistyczne i ochroniarskie	74.6
	Sprzątanie obiektów	74.7
M – Edukacja	Usługi szkolnictwa podstawowego	80.1
	Usługi szkolnictwa średniego	80.2

	Usługi szkolnictwa wyższego	80.3
	Usługi szkolnictwa dla dorosłych	80.4
N - Ochrona zdrowia	Usługi ochrony zdrowia	85.1
O- Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	Usługi związane ze sportem	92.6+91.2
	Usługi rekreacyjne pozostałe	92.7
	Usługi związane z poprawą kondycji fizycznej	93.04-93.05

Załącznik 6. Podaż produktów sportowych, ceny nabywcy, w tys. zł

Symbol PKWiU	Produkty (według PKWiU)	Podaż produktów sportowych, ceny nabywcy, w tys. zł
(1)	(2)	(3)
01.22.1	Produkty rolnictwa (konie, owce, kozy)	72 134,6
18.22	Ubrania wierzchnie	564 293,8
18.23	Bielizna	572 392,7
18.24	Odzież pozostała	370 157,5
19.3	Obuwie	114 410,8
22.12-22.13	Gazety i czasopisma	33 000,0
24.42	Preparaty farmaceutyczne	369 080,3
28.4	Wyroby metalowe pozostałe	1 677 545,4
35.12.1	Łodzie	626 826,4
35.12.9	Naprawy łodzi	26 606,3
35.4	Rowery	735 256,3
36.4	Sprzęt sportowy	763 498,8
36.5	Gry i zabawki	163 946,3
45.21.6	Budowa obiektów inżynieryjnych na cele sportu	1 359 089,9
45.23	Roboty specjalistyczne na rzecz obiektów sportowych	47 687,0
51.1-51.5; 51.8-51.9	Handel hurtowy i komisowy	0,0
52.1-52.6	Handel detaliczny	0,0
55.1	Usługi hoteli	115 208,6
55.2	Usługi świadczone przez kempingi	14 083,1
55.3-55.4	Usługi gastronomiczne	251 930,8
55.5	Usługi stołowe	48 582,2
60.21-60.23	Przewóz pasażerów transportem drogowym	2 402,0
62.1-62.3	Usługi transportu lotniczego	8 270,0
63.3	Usługi turystyczne	1 684 514,3
64.2	Usługi telekomunikacyjne	826 475,0
70.3	Usługi obsługi nieruchomości	43 375,0
71.2	Usługi wynajmu środków transportu	8 483,0
71.4	Wypożyczanie artykułów osobistych i domowych	6 220,0
74.11	Usługi prawnicze	20 568,0
74.12	Usługi rachunkowo-księgowe	12 048,0
74.14-74.15	Doradztwo prowadzenia działalności	11 417,0
74.2	Usługi architektoniczne i inżynierskie	28 733,0

74.4	Usługi reklamowe	29 603,0
74.6	Usługi detektywistyczne i ochroniarskie	69 669,0
74.7	Sprzątanie obiektów	27 547,0
80.1	Usługi szkolnictwa podstawowego	1 406 845,0
80.2	Usługi szkolnictwa średniego	1 438 412,0
80.3	Usługi szkolnictwa wyższego	975 119,0
80.4	Usługi szkolnictwa dla dorosłych	464 340,0
85.1	Usługi ochrony zdrowia	46 547,5
92.6+91.2	Usługi związane ze sportem	6 841 044,0
92.7	Usługi rekreacyjne pozostałe	3 831 958,0
93.04-93.05	Usługi związane z poprawą kondycji fizycznej	2 046,0,0
	RAZEM	25 711 365,9